

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 88

София, петък, 19 май

1933 г.

96. заседание

Срѣда, 17 май 1933 година.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 16 ч. 55 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители. . .	2013
Законопроекти:	
1) за измѣнение и допълнение закона за устрой-	
ството на сѣдилищата. (Второ четене) . . .	2013
2) за измѣнение на закона за разширение на же-	
лѣзнопътната мрежа. (Първо четене — разиск-	
ване)	2028
Дневенъ редъ за следващото заседание	2030

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Откривамъ заседанието. Има нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Ангеловъ Иванъ, Бечевъ Милко, Бешковъ д-ръ Иванъ, Богоевъ Борисъ, Бончевъ Тодоръ, Бошняковъ Тодоръ, Василевъ Василь, Василевъ Григоръ, Василевъ Славейко, х. Галибовъ Юсеинъ, Ганевъ Георги, Девковъ Петко, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димчевъ Василь, Докумовъ Борисъ, Дрънски Димитъръ, Думановъ д-ръ Никола, п. Захариевъ Захари, Ивановъ Борисъ Недковъ, Илиевъ Стойко, Йордановъ Желю, Казанаклиевъ Георги, Казанзирски Георги, Каракашевъ Никола, Кемилевъ Никола, Коевски Василь, Кораковъ Крумъ, Косачевъ Йорданъ, Косевъ Костадинъ, Кръстевъ Гето, Лоловъ Сава, Маджаровъ Рашко, Мечкарски Тончо, Момчиловъ Стоянъ, Панайотовъ Петъръ, Петровъ Методи, Поповъ Стоянъ, Радоловъ Александъръ, Родевъ Христо, Савовъ Сава, Статевъ Христо, Торбовъ Тодоръ, Франгя д-ръ Александъръ, Чернооковъ Георги, Чорбаджиевъ Петко, Якимовъ Тодоръ и Янакиевъ Василь)

Съобщавамъ на Народното събрание, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

- На г. Сеферинъ Митковъ — 2 дена;
- На г. Георги Кафеджийски — 2 дена;
- На г. Атанасъ Капитановъ — 2 дена;
- На г. Сава Лоловъ — 3 дни и
- На г. Никола Каракашевъ — 3 дни.

Народниятъ представителъ г. Георги Георгиевъ иска 30-дневенъ отпускъ по болестъ. Досега се е ползувалъ съ 9 дни. Които отъ г. г. народнитъ представители сѣ съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Василь Ив. Василевъ иска 30-дневенъ отпускъ. Досега се е ползувалъ съ 73 дни. Които отъ г. г. народнитъ представители сѣ съгласни да му се разреши исканиятъ 30-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Стойко Илиевъ иска 30-дневенъ отпускъ по болестъ. Представя медицинско свидетелство. Досега се е ползувалъ съ 19 дни. Които отъ г. г. народнитъ представители сѣ съгласни да му се разреши исканиятъ 30-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ — второ четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за устройството на сѣдилищата.

Има думата докладчикътъ г. Георги Василевъ.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за измѣнение и допълнение на закона за устройството на сѣдилищата*.

Т. Кънчевъ (д. сг): Искамъ, думата.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Отъ справката, която направихъ, изглежда, че комисията по Министерството на правосъдието е направила доста промѣни въ първоначалния проектъ, който се прие на първо четене. Азъ считамъ, че за да може да бъдемъ добре ориентирани, необходимо е да ни се раздаде докладътъ на комисията по Министерството на правосъдието или поне да ни се раздадатъ, написани на отдѣлни листове, ония измѣнения, които комисията е направила. Ние не можемъ изведнѣжъ да се ориентираме върху ония измѣнения, които комисията е направила. Поради това азъ моля г. министра на правосъдието да се съгласи, комисията да ни даде своя печатанъ докладъ или поне да ни се раздадатъ написани на листове, ония измѣнения, които сѣ направени въ първона-

* За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 69.

чалния проект, по който ние сме говорили. Инакъ ще се дебатира по законопроекта, без да сме ориентирани по въпросите, които ни интересуват. Безспорно, материята е сериозна и всъща една запетая и незначителна добавка може да има своето съществено значение.

Поради това аз моля да не се пристъпва към второто четене на този законопроект по простата причина, че ние имаме доклада на комисията.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата г. министърът на правосъдието.

Министър Й. Качаков: Измъненията, които са направени, са не съществени: просто са преработени някои алинеи и затова няма нужда да се прави специален доклад. Аз моля г. Теодоси Кънчев да оттегли предложението си.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Ради Василев.

Р. Василев (д. сг): Ако ще се разглежда сега законопроектът на второ четене, моля г. докладчика да обяснява подробно всяко измънение, направено от комисията. Защото, ако у нас се спъват често пъти съдии и граждани при прилагане на законите, то е защото при второ четене, особено на големите и важни закони, не стават никакви разисквания; а тук са най-важните, защото от тях се вижда какво е разбирал законодателят, какво е целил с постановленията на закона. Често пъти хората, които прилагат един закон, се чудят как да поставят поради това, че не е формулирано добре някое постановление.

Затова моля г. докладчика, доколкото е възможно — при всички параграфи — да дава устен доклад за разискванията, станали в комисията по измъненията на законопроекта, и да казва горе-долу какво се цели с направените измънения. Тия обяснения са от голямо значение, особено за приложението на законите от ресора на г. министъра на правосъдието.

Министър Й. Качаков: Г. докладчикът ще се спира по-подробно на измъненията.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат заглавието на законопроекта така, както се прочете от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Г. Василев (д.): (Чете)

„§ 1. След чл. 10 се прибавя новъ

Чл. 10а. — При Министерството на правосъдието се учредява посмъртна каса.

Всички длъжностни лица по съдебното ведомство са членове на тая каса.

Устройството и функциите на посмъртната каса, както и правата и задълженията на членовете ѝ, ще се уреждат с особен правилник.

На края на втората алинея на чл. 10а комисията прибави изречението: (Чете) „Тя остават такива, ако пожелаат, и след уволнението им, освен когато бъдат уволнени по углавен ред“.

Р. Василев (д. сг): Уволнени по углавен ред ли казат?

Министър Й. Качаков: По углавен ред и дисциплинарно.

Р. Василев (д. сг): Не е удобно да се казва „уволнени по углавен ред“.

Министър Й. Качаков: По углавен ред и дисциплинарно. Осъдени на наказание и след това уволнени.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 1 така, както се докладва от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

А. Капитанов (з): Преди да се докладва § 2, искам думата.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Анастас Капитанов.

А. Капитанов (з): Г. г. народни представители! Сложен е на разглеждане законопроектът за измънение и

допълнение на закона за устройството на съдилищата. Аз повдигам един нов въпрос, който не е засегнат в законопроекта, но който трябва да бъде разрешен, когато измъняваме този закон. Думата ми е за стажа на юристите. Моля г. министъра на правосъдието да се съгласи, след § 1 да се прибави нов § 2, с който да се измънят чл. 28 и алинея първа на чл. 30 от закона за устройството на съдилищата.

Чл. 28 гласи: (Чете) „Кандидатите за съдебна длъжност, които са прослужили една година, получават удостоверение от председателя, подпредседателя и прокурора на съда, с което се удостоверява, че кандидатът е придобил достатъчно опитност и практическа подготовка.“

Ония от кандидатите, които в продължение на една година и шест месеци не получават предвиденото по-горе удостоверение, се уволняват от длъжността. Този срок, по болест на кандидата или по други уважителни причини, може да бъде продължен от министъра на правосъдието още с шест месеци, ако за това постъпи ходатайство от съда.

Алинея първа на чл. 30 гласи: (Чете) „Кандидатите за съдебна длъжност, които са прослужили най-малко две години и са получили удостоверение по чл. 28, са длъжни да положат теоритико-практически изпит“.

Аз правя предложение, след § 1 да се прибави нов § 2 с следното съдържание: (Чете) „Измъняват се чл. 28 и алинея първа на чл. 30 от закона за устройството на съдилищата, както следва:“

Чл. 28. „Кандидатите за съдебна длъжност, които са прослужили шест месеци, получават удостоверение от председателя, подпредседателя и прокурора на съда, с което се удостоверява, че кандидатът е придобил достатъчно опитност и практическа подготовка.“

Ония от кандидатите, които в продължение на девет месеци не получават предвиденото по-горе удостоверение, се уволняват от длъжността. Този срок, по болест на кандидата или други уважителни причини, може да бъде продължен от министъра на правосъдието още с 3 месеци, ако за това постъпи ходатайство от съда.

Чл. 30. Кандидатите за съдебна длъжност, които са прослужили най-малко една година и са получили удостоверение по чл. 28, са длъжни да положат теоритико-практически изпит“.

Г. г. народни представители! Като правя това предложение, аз съм длъжен да забележа, че нито една професия в България — нито агрономи, нито ветеринарни лекари, нито инженери — няма стаж по-голям от една година. Когато се увеличи стажът на юристите, целеше се да се постави спирачка, за да не се създава умствен пролетариат чрез нашия Университет, а не за да бъдат по-добре подготвени юристите, които свършват българския или други университети.

П. Стайнов (д. сг): Нищо подобно.

А. Капитанов (з): Тъзи, които издържат братя, синовете или други в Университета, знаят, че четиригодишният курс по правните науки в нашия Университет или в който и да е чужд университет е свършено достатъчен, ако след това той бъде последван от един стаж само от една година.

Така че аз правя туй предложение — и моля г. министъра на правосъдието да го приеме — за да можем да приравним нашите юристи с хората от всички други професии, които получават образованието си в университетите. Няма причини да сметем, че една година стаж за един юрист е недостатъчен. Ако се обърнем към миналото, ще видим, че и в миналото този стаж е бил една година.

Поради всичките тези съображения аз моля г. министъра на правосъдието да се съгласи с предложението, което правя, моля и г. г. народните представители да гласуват, защото днес, при тази оскъдница на средства, много трудно е, след като един човек е следвал четири години право, да може да издържи и две години стаж, който най-често е безплатен.

Трябва да прибавя, че още по-тежко е положението на онези, които стажуват при адвокати, защото адвокатският съвет има правото, ако констатира, че стажът е свършен неуспешно, да го продължи с още една година, въ какъвто случай стажът става 3 години; а при един курс в Университета от 4 години, такъв един стаж е много тежък за днешните времена. Не бива да пресичаме пътя на младежта. При този теоритико-практически изпит тези, които бъдат пуснати, няма да бж

датъ неподготвени юристи. Следователно, едногодишниятъ стажъ ще бжде достатъченъ, за да имаме достатъчно добре подготвени юристи.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Й. Качаковъ: Г. г. народни представители! Предложението на народния представител г. Капитановъ се свежда къмъ намаляние стажа на юристите отъ две години на една година. Съ това предложение не съмъ съгласенъ, защото, когато сж измѣнявани чл. чл. 28 и 30 отъ закона за устройството на сѣдилищата, имало се е предъ видъ, че едногодишниятъ стажъ не е достатъченъ, за да се подготви добре юристътъ за сѣдия или адвокатъ.

Ето защо като съмтамъ, че това предложение иска да ни върне назадъ и да попрѣчи на кандидата да се подготви добре, не се съгласявамъ съ него и моля да не бжде подкрепено и отъ васъ.

Х. Мирски (д): Азъ мисля, че това предложение не може да се гласува, защото този въпросъ не се засѣга отъ никой членъ на законопроекта, нито при първото четене на законопроекта бѣше повдигнатъ.

П. Стайновъ (д. сг): Въ заглавието на законопроекта не сж изброени членоветъ отъ закона за устройството на сѣдилищата, които се измѣняватъ.

А. Капитановъ (з): Въ законопроекта не сж изброени конкретно членоветъ, които ще се измѣнятъ. Ние имаме законопроектъ за измѣнение на закона за устройството на сѣдилищата; следователно, всѣки има предъ видъ, че ще се измѣни този законъ, и народнитъ представители могатъ да правятъ предложения за измѣнения на нѣкои членове отъ него.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Кръстю п. Цвѣтковъ.

К. п. Цвѣтковъ (д): Азъ мисля, че и практически резултати нѣма да се постигнатъ съ това предложение. При едногодишния стажъ, било при адвокатъ, било въ сѣда, юристите иматъ една ограничена дейностъ. Досегашната практика установява, че въпрѣки двегодишния стажъ, следъ като го свършатъ, за да получатъ сѣдебна длъжностъ, трѣбва да чакатъ най-малко още една година, поради липса на ваканция. Следователно, както казахъ, и практически никакъвъ резултатъ нѣма да се добие. Та намирамъ, че не само по формални, ами и по пратически причини предложението на г. Капитановъ не трѣбва да се приема.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Кънчо Милановъ.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ се обявявамъ противъ предложението на г. Капитанова по следнитъ съображения.

Първо, по принципъ г. Мирски е свършено правъ. Измѣненията, които ще се правятъ въ закона сж набеязани въ законопроекта; и най-малкото на първо четене би трѣбовало да се повдигне въпросъ за други измѣнения — ако нѣкой би искалъ да прави такива.

Но азъ съмъ противъ това предложение и по сѣщество. Г. г. народни представители! Имайте предъ видъ, че стажътъ на кандидатъ-сѣдитъ имъ осигурява едно положение, каквото никой другъ чиновникъ въ българската държава нѣма — една несмѣняемостъ въ продължение на цѣлата тѣхна служба. Не можемъ да правимъ никакво сравнение съ другитъ професии, инженери и др. подобни — тамъ тази несмѣняемостъ не сѣществува. Следователно, за да можешъ да станешъ несмѣняемъ сѣдия, да получишъ това преимущество, трѣбва да бждешъ подготвенъ, да си преминалъ единъ такъвъ стажъ. Азъ съмъ констатираля отъ практиката, че даже и сегашниятъ двегодишенъ стажъ за болшинството отъ кандидатитъ не е достатъченъ, за да могатъ да се подготвятъ и издържатъ теоритико-практически изпитъ. Г. министърътъ ще потвърди, че има хора, които, въпрѣки правилника, следъ като сж стажували две години, стоятъ още 10 години, безъ да се явятъ на този екзамънъ, който е предвиденъ въ чл. 30 отъ закона за устройството на сѣдилищата.

А. Капитановъ (з): Ние законъ за калпазанитъ нѣма да създаваме. Ако ги е страхъ да се явятъ на изпитъ — то е друго.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Нужно ли е да намаляваме този стажъ и да допустнемъ неподготвени хора, прекарвали само едногодишенъ стажъ, да заематъ несмѣняеми длъжности, да влѣзатъ въ сѣдийската срѣда?

Ако намаляе стажа, г. Капитановъ, Вие ще насърчите именно тѣзи, за които говорите — умствения пролетариатъ. Ако намаляте времето на стажа, броятъ на хората, които ще се записватъ въ Университета да следватъ право, ще се увеличи и така ще увеличите числото на умствения пролетариатъ.

Прочее, азъ сподѣлямъ мнението на г. министра, че не би трѣбвало да се приеме предложението, което се прави.

А. Капитановъ (з): Че нали има изпитъ! Който не го издържи, нѣма да постѣпи на служба.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Г-да! Каква разлика има между стажанти при адвокатъ и стажанти при сѣда? При адвокатъ стажътъ е по-голямъ.

А. Капитановъ (з): Г. Милановъ! Вие говорите отъ професионаленъ егоизъмъ. И Вие, като старъ юристъ, не сте стажували две години.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Вашето е повече демагогия!

А. Капитановъ (з): Това не е демагогия.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има предложение отъ народния представител г. Анастасъ Капитановъ; въ законопроекта следъ § 1 да се прибави новъ параграфъ съ следното съдържание: (Чете) „Измѣняватъ се чл. чл. 28 и 30, алинея първа, отъ закона за устройството на сѣдилищата, както следва:

Чл. 28. Кандидати за сѣдебна длъжностъ, които сж прослужили 6 месеца, получаватъ удостоверение отъ председателя, подпредседателитъ и прокурора на сѣда, съ което се удостоверява, че кандидатътъ е придобилъ достатъчно опитностъ и практическа подготовка.

Ония отъ кандидатитъ, които въ продължение на деветъ месеца не получатъ предвиденото по-горе удостоверение, се уволняватъ отъ длъжностъ. Този срокъ, по болестъ на кандидата или други уважителни причини, може да бжде продълженъ отъ министра на правосъдието още съ три месеца, ако за това постѣпи ходатайство отъ сѣда.

Чл. 30. Кандидатитъ за сѣдебна длъжностъ, които сж прослужили най-малко една година и сж получили удостоверение по чл. 28, сж длъжни да положатъ теоритико-практически изпитъ“.

Съ това предложение г. министърътъ не е съгласенъ. Които приематъ предложението на г. Капитановъ, както го прочетохъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): Новъ § 2: (Чете) „Въ чл. 70 думитъ: „отъ 1 юлий до 1 септемврий“ се замѣняватъ съ думитъ: „отъ 15 юлий до 15 септемврий“. — Касае се за сѣдебната ваканция.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ новия § 2 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 2 става § 3: (Чете)

„§ 3. Въ чл. 75, ал. 1, второто предложение се заличава и вмѣсто него се поставя следната новъ алинея:

Въ случай на болестъ длъжностнитъ лица по сѣдебното ведомство получаватъ отпускъ по реда и при условията, предвидени въ чл. 44 отъ закона за държавнитъ служители.“

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ § 2, който става § 3, така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 3 става § 4: (Чете)

„§ 4. Следъ ал. 1 на чл. 96 се прибавя следната алинея:

Сѣдебнитъ инспектори се назначаватъ по реда, посоченъ въ чл. 108, измежду лицата, които отговарятъ на условията, предвидени въ чл. чл. 92 и 98; по длъжностъ тѣ се приравняватъ на председателъ на апелативенъ сѣдъ, като прекараното отъ тѣхъ време въ инспекторска служба се защита при определяне старшинството имъ въ сѣдилищата по чл. 60. Следъ смѣняването имъ тѣ заематъ длъжноститъ, къмъ които сж приравнени, освенъ ако по

установения редъ не сѣ представени за повишение въ по-горна длъжностъ“.

Думитѣ „като прекараното отъ тѣхъ време . . .“ и пр. до края се зачеркватъ и се замѣнятъ съ думитѣ: (Чете)

„Тѣ сѣ несмѣняеми и следъ освобождаването имъ отъ инспекторската служба заематъ длъжноститѣ, къмъ които сѣ приравнени, като при опредѣляне старшинството имъ въ тѣзи длъжности по чл. 60 се зачита времето, прекарано на инспекторска длъжностъ; сѣшитѣ се повишаватъ по предвидения въ закона редъ (Чл. 93)“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Цанковъ.

И. Цанковъ (нац. л): Г. г. народни представители! Алинея I на сега действащия чл. 96 урежда положението на главния сѣдебенъ инспекторъ що се отнася до въпроса за срѣдитѣ, отъ които се назначава той, и до ценза, на който трѣбва да отговаря. Съ прибавената втора алинея се урежда въпросътъ за назначаването и ценза на сѣдебнитѣ инспектори. Въ втората частъ на тази алинея се урежда въпросътъ за несмѣняемостта имъ, за приравняването имъ къмъ съответната сѣдебна длъжностъ и зачитане за старшинство времето, прекарано отъ тѣхъ на инспекторска длъжностъ. Очевидно, последното изречение отъ новата алинея атора се отнася само до сѣдебнитѣ инспектори, а не и до главния инспекторъ. Ето защо, за да се избѣгнатъ погрѣшни тълкувания, за да бѣде ясно, че се касае само до несмѣняемостта и старшинството на сѣдебнитѣ инспектори, а не и на главния сѣдебенъ инспекторъ, предлагамъ тази втора частъ отъ ал. II да се отдѣли въ нова алинея III съ следното съдържание: (Чете) „Инспекторитѣ сѣ несмѣняеми и следъ освобождаването имъ отъ инспекторската служба заематъ длъжноститѣ, къмъ които сѣ приравнени, като при опредѣляне старшинството имъ въ тѣзи длъжности по чл. 60 се зачита времето, прекарано на инспекторска длъжностъ, и се повишаватъ по предвидения въ закона редъ (Чл. чл. 93 и 95)“.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Тога е по общия смисълъ на закона.

И. Цанковъ (нац. л): Моля г. министра да се съгласи съ гова предложение.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Азъ съ основание одеве искахъ да имаме нарѣчка доклада на комисията.

Министъръ И. Качаковъ: Азъ намирамъ предложението на г. Цанковъ за умѣстно и се съгласявамъ съ него.

Н. Пждаревъ (д. с. Ц): То е предложение на самия главенъ инспекторъ!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): По общия смисълъ на закона е така.

Министъръ И. Качаковъ: Макарь.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Теодоси Кънчевъ! Отказвате ли се да говорите!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Понеже въ първата алинея на чл. 96 се говори за главенъ сѣдебенъ инспекторъ, а въ втората алинея на сѣщия членъ се говори за сѣдебнитѣ инспектори, азъ искахъ да се изясни отъ г. министра какъ се разбира този текстъ. Но понеже той се съгласи съ редакционната поправка, която предложи г. Цанковъ, смѣтамъ, че е безпредметно да говоря.

Министъръ И. Качаковъ: Да, съгласенъ съмъ съ това предложение на г. Цанковъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има предложение отъ народния представителъ г. Иванъ Цанковъ съ следното съдържание: (Чете) „Въ § 3, който става § 4, втората частъ на прибавената алинея къмъ чл. 96 става нова самостоятелна трета алинея къмъ сѣщия членъ съ следното съдържание: „Инспекторитѣ сѣ несмѣняеми и следъ освобождаването имъ отъ инспекторската служба заематъ длъжноститѣ, къмъ които сѣ приравнени, като при опре-

дѣляне старшинството имъ въ тѣзи длъжности по чл. 60 се зачита времето, прекарано на инспекторска длъжностъ, и се повишаватъ по предвидения въ закона редъ (Чл. чл. 93 и 95)“.

Който приемамъ предложението на г. Иванъ Цанковъ, съ което е съгласенъ г. министърътъ на правосѣдието, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който приемамъ § 3, който става § 4, тъй както се прочете отъ г. докладчика, ведно съ гласуваната прибавка и измѣнение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 4 става § 5 (Чете)

„§ 5. Следъ алинея последна на чл. 96 се прибавятъ следнитѣ нови алинеи:

Министърътъ на правосѣдието може да назначи за председателъ и членове на Кодификационната комисия и лица измежду сѣдитѣ и прокуроритѣ при апелативнитѣ сѣдилища и Върховния касационенъ сѣдъ, които отговарятъ на условията, предвидени по-долу.

За председателъ на Кодификационната комисия може да бѣде назначено лице измежду сѣдитѣ и прокуроритѣ на В. к. сѣдъ, които отговарятъ на условията, предвидени въ чл. 95 — за назначаване председателъ на отдѣление на В. к. сѣдъ; по чинъ и заплата той се приравнява на председателъ на отдѣление на В. к. сѣдъ. А за членове на Кодификационната комисия — лица измежду сѣдитѣ и прокуроритѣ, които отговарятъ на условията за назначение за членъ или прокуроръ на отдѣление на В. к. сѣдъ; по чинъ и заплата тѣ се приравняватъ на членове на В. к. сѣдъ.

Назначенитѣ за председателъ и членове на кодификационната комисия лица измежду сѣдитѣ, отговарящи на горнитѣ условия, запазватъ както несмѣняемостта си, така и качеството си на сѣдии, и при освобождаването имъ отъ длъжноститѣ, които заематъ въ кодификационната комисия, заематъ длъжността, на която сѣ приравнени въ сѣдилищата, освенъ ако не бѣдатъ назначени на по-горна такава по реда, предвиденъ въ закона (чл. 95). При опредѣляне на старшинството имъ въ сѣдилищата (чл. 60) времето, прекарано въ Кодификационната комисия, се зачита“.

Следъ последната алинея § 4, който става § 5, се прибави отъ комисията следната забележка: (Чете) „Заваренитѣ членове на кодификационната комисия, които сѣ взети изъ срѣдата на сѣдитѣ, въ случай че бѣдатъ освободени отъ длъжностъ, заематъ длъжността, която сѣ имали въ сѣда при назначаването имъ въ комисията, освенъ ако бѣдатъ представени за назначение на по-горна длъжностъ. Времето, прекарано на служба въ кодификационната комисия, се счита прекарано на сѣдийска служба“.

Съ туй се регламентира положението на заваренитѣ отъ тоя законъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който приемамъ § 5 тъй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 5 става § 6. (Чете)

„§ 6. Въ чл. 115 думитѣ „чл. 89“ се замѣнятъ съ думитѣ: „чл. 90, ал. 1“, като последното предложение се изхвърля“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който приемамъ § 6 тъй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 6 става § 7. (Чете)

„§ 7. Следъ чл. 115 се прибавя следната нова алинея:

Следъ смѣняването му той заема длъжността, на която е приравненъ, освенъ ако не е представенъ за по-горна такава“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който приемамъ § 7 тъй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): Комисията предвиди новъ § 8. (Чете)

„Алинея втора на чл. 174 се измѣнява така:

Този съветъ се състои отъ 5 души сѣдии при Върховния касационенъ сѣдъ, избирани за една година отъ общото събрание на сѣщия сѣдъ съ тайно гласоподаване“.

Касае се за дисциплинарния сѣдъ.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 8 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 7 става § 9. (чете)

§ 9. Следъ чл. 208 се прибавя новъ.
Чл. 208а. — Назначениятъ преди този законъ ревизоръ на нотариуситѣ при смѣняването му заема длъжността, за която е ималъ цензъ при назначаването му или за която е представенъ, при спазване на реда, предвиденъ въ чл. 107. По заплата той се приравнява на подпредседателъ на окръженъ съдъ.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 9 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 8 става § 10. (Чете)

§ 10. Втората и третата алинея на чл. 223 се заличаватъ.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг): Г-да! Понеже привършихме съ първата частъ, тѣй да се каже, на законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за устройството на сѣдилищата и минаваме къмъ втората, по-специална частъ, която се отнася до административното правосъдие, искамъ да напомня, че при първото четене на законопроекта бѣхъ направилъ едно предложение да се премахне забележката къмъ чл. 212 отъ закона за административното правосъдие, по силата на която се забранява на Административния съдъ да се занимава съ нередовнитѣ заповѣди за назначения, премѣствания, уволнения и пр. на чиновници. Тогава г. министърътъ не бѣше въ заседанието и азъ се надѣвамъ, че той сега ще обясни дали приема или не това предложение. Азъ днесъ разчитамъ на неговото присъствие, за да чуя мнението му по стабилитета на чиновниците, толкова повече че, споредъ съобщенията на вестниците, правителството готви да внесе въ Народното събрание единъ законопроектъ за стабилитета на финансовитѣ служители. Щомъ като се стабилизиратъ финансовитѣ служители, не е ли време да се помисли и за стабилизирането изобщо на всички държавни служители, като гаранцията за това остане въ рѣцетѣ на Върховния административенъ съдъ?

Г-да! Може да се направи едно възражение, че тоя въпросъ ще се уреди, когато се гласува единъ новъ законъ за държавнитѣ служители. Въ сѣщностъ тукъ не е въпросътъ за законъ за държавнитѣ служители; тукъ е въпросътъ за административното правосъдие, което се урежда съ тоя законъ: дали ние оставяме въ компетентностъ на Върховния административенъ съдъ, който се занимава съ отмиѣната на всички нередовни актове, да се занимава и съ отмиѣната на актове по назначения и уволнения на чиновници, когато сѣ нередовни, разбира се. И азъ бихъ молилъ да чуемъ становището на правителството, дали възприема това.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Значи, правишъ предложение.

П. Стайновъ (д. сг): Моето предложение е: отъ алинея втора на чл. 212 на закона за устройството на сѣдилищата да се премахне втората половина, прибавена съ закона отъ 8 април 1915 г., която отнема правото на Върховния административенъ съдъ да се занимава съ нередовнитѣ назначения и уволнения.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народниятъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Азъ се присъединявамъ напълно къмъ предложението на г. Стайновъ, само че смѣтамъ, че въ него трѣбва да се направи по-скоро една редакционна поправка. Г. Стайновъ, ако обича, може да редактира предложението си даже, докато азъ говоря, въ смисълъ втората частъ на п. 2 отъ чл. 212, която започва съ думитѣ: (Чете) „и уволняване на всички чиновници (държавни, окръжни, общински) по всички ведомства“, се премахва. Въ такъвъ смисълъ трѣбва да бѣде предложението, което г. Стайновъ прави. И понеже той нѣма подъ рѣка текста на закона, затуй азъ, съобразно съ текста на закона, давамъ тази редакция. Съображенията, които г. Стайновъ изложи, не могатъ, безспорно, да не бѣдатъ одобрени отъ всички ни.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Тѣ сѣ и въ полза на правителството.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Защото тукъ се касае да се контролира онази дейностъ на началстващитѣ лица, чрезъ която — при уволнението на известни чиновници — се проявява единъ произволъ, едно нарушение на сѣществуващи закони, които опредѣлятъ цензъ при назначаването на тия чиновници и, главно, известни условия за уволняването имъ. Защото има лица, които могатъ да бѣдатъ уволнени, само ако предварително се спазятъ известни наредби, предвидени въ закона, съ които се опредѣля при какви условия тѣзи лица могатъ да бѣдатъ назначавани или уволнявани. И миналия пѣтъ г. Стайновъ се позова на единъ примѣръ. Това е положението на секретаръ-бирниците. За да бѣде уволненъ единъ секретаръ-бирникъ, трѣбва да има решение на общинския съветъ; трѣбва да има извършена и една финансова ревизия, която да констатира нѣкои сериозни нередовности. Обаче много сѣ случатъ, при които окръжнитѣ управители уволняватъ секретаръ-бирници, безъ да има решение на общинския съветъ. Безспорно е, че това е единъ произволъ и противозаконенъ актъ отъ страна на органитѣ на администрацията. И въ такъвъ случай засегнатиятъ уволненъ секретаръ-бирникъ трѣбва да има право по закона да обжалва предъ Върховния административенъ съдъ този противозаконенъ произволъ актъ, защото той е уволненъ безъ да сѣ спазени условията на закона, безъ, следователно, да има въ дадения случай решение на общинския съветъ. Този случай съ секретаръ-бирниците е типиченъ. Но подъ този случай на обжалване не могатъ да попаднатъ случатъ при уволняването единъ чиновникъ, напр., „въ интереса на службата“. Тукъ вече Административниятъ съдъ не може да влиза въ преценка на този „интересъ на службата“, предъ него тѣзи въпроси не могатъ да се обсъждатъ. Такова уволнение е по-скоро проява на дискреционната властъ на висшето начальство, което намира, че едно или друго длъжностно лице трѣбва да бѣде уволнено „въ интереса на службата“. Случаитѣ, които се попаднатъ подъ компетентността на Административния съдъ, ще бѣдатъ, както казахъ, само тия, когато известно уволнение е станало въ нарушение на изричния текстъ на единъ законъ, който законъ опредѣля спазването известни гаранции и форми, за да може лицето да бѣде уволнено. И въ други закони има предвидени предварителни условия, при които едно длъжностно лице, заемащо повече или по-малко отговорно мѣсто, може да бѣде уволнено. Ако тия предварително установени отъ закона форми, като гаранция за стабилността на длъжностното лице, като гаранция, за да може то по-спокойно да изпълнява своята служба, не бѣдатъ спазени, въ тия именно случаи, които сѣ много ограничени, засегнатото длъжностно лице може да подаде жалба въ Административния съдъ и той трѣбва да я разгледа. Административниятъ съдъ и сега, въ известни случаи само, се занимава съ въпроси, свързани съ уволнение на чиновници, но то е само въ такива случаи, когато надлежното учреждение, напр., общинскиятъ съветъ, подаде жалба за това, че сѣ погасени неговитѣ прерогативи. Обаче защита на непосредствено засегнато длъжностно лице Административниятъ съдъ не може да даде, защото съ наредбата на п. 2 — втората му частъ — на чл. 212 отъ закона за устройството на сѣдилищата тази компетентностъ на Административния съдъ е отнета.

Следователно, за по-голяма правна сигурностъ и защита; за по-голяма законосъобразностъ и, за да могатъ да се премахнатъ произволитѣ, които органитѣ на администрацията може да вършатъ, налага се да бѣдатъ отстранявани чрезъ намѣсата на единъ висшъ съдебенъ институтъ, който не се ръководи отъ други съображения, освенъ отъ съображенията, да бѣде приложенъ законътъ, безразлично кой го прилага. Ето защо смѣтамъ, че предложението, което прави г. Стайновъ, ще трѣбва да бѣде прието отъ г. г. народнитѣ представители.

Това предложение и азъ правя и го формулирамъ въ следния текстъ: (Чете) „Последната частъ на п. 2 на чл. 212 отъ закона за устройството на сѣдилищата — досежно административното правосъдие — а именно: „и уволняване на всичкитѣ чиновници, (държавни, окръжни и общински) по всички ведомства“, се премахва.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народниятъ представителъ г. Георги П. Геновъ.

Г. П. Геновъ (р): Г. г. народни представители! Безспорно, никой не може да бѣде противъ създаването на едно положение, при което ще се гарантира стабилитетътъ на българското държавно чиновничество. Крайно време е дори да се създаде веднѣжъ завинаги една система отъ законоположения, които ще могатъ да гарантиратъ изцяло положението на българския държавенъ чиновникъ, както и на служителитѣ въ самоуправителнитѣ тѣла.

Струва ми се, обаче, че г. Стайнов е на погрешен път, когато иска това да стане с една добавка или с едно изменение на закона за устройството на сждилищата.

Върно е, че навремето, въ 1912 г., когато се създаде законът за административното правосъдие, въ него се предвиди една санкция от страна на Административния съд срещу произволните уволнения, премествания и понижения, които можеха да вършат шефовете на учрежденията, респективно министрите. Впоследствие, обаче, се оказа, че това създава големи мъчнотии, поради обстоятелството, че всяка една партия, която е на власт, която е управлявала по-дълго време и е настанала свои чиновници, много естествено, има всички интереси да гарантира тяхната стабилност, така че оная партия, която я наследи, да не може да уволнява и понижава чиновниците, назначавани при управлението на първата. Обаче до какви резултати ни доведе това? Въ 1902 г. се създаде първият закон за държавните служители, който наистина стабилизира положението на всички чиновници, с изключение на околжителните управители и на дипломатическите агенти. Падна правителството на д-ръ Данев, дойде новото правителство на Рачо Петров — Димитър Петков и първата му работа беше, въз основа на чл. 47 от конституцията, да suspendира този закон и по тоя начин да си развърже ръцете с смъната особено на административния персонал, въ връзка с изборите, които тръбваше да стават тогава. Това именно действие на правителството предизвика по-късно даването под съд на тоя кабинет, отнасянето му пред Държавния съд.

Заради туй аз мисля, че този въпрос за стабилизацията на чиновниците не може по никой начин да бъде тама инцидентно разрешен. Тръбва една цялостна, пълна, обмислена, рационална система, която да предвиди не само стабилността на чиновниците така набързо, но която да предвиди начина, по който ще се назначават чиновниците по всички ведомости, и начина, по който те ще бъдат уволнявани. И безъ туй ние имаме стабилност за някои категории чиновници, за които действуват специални съдебни или дисциплинарни съвети, които се произвеждат за тяхната виновност.

Така че аз мисля, че предложението на г. Стайнов, е много ненавременно и не може така инцидентно да бъде прието сега при гласуването едно изменение на закона за устройството на сждилищата. Нека помолимъ правителството да се занимае с този въпрос, защото той не е вече само наш вътрешен въпрос, а даже и отъ вън ни внашаватъ, че тръбва наистина да стабилизираме положението на нашия чиновник. Правителството тръбва да излезе съ единъ подробен специален законъ, който да създаде една система за назначение, повишение и уволнение на българските чиновници. Само тъй ще можемъ да ги стабилизираме. Не може едно правителство, което е управлявало няколко години, въ края на своето управление да постигва тъй, както направя Сговорътъ, като с изменение на закона за бюджета...

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): А, вне не сте го правили!...

Г. П. Геновъ (р): ...създаде два ценза, като по тоя начинъ стабилизира своите чиновници. Новото правителство тръбваше да измени тия положения, които са били създадени преди него, и въ резултатъ да се обвърза пълната система, която тръбваше да създадатъ.

Заради туй аз мисля, че тръбва да се действува по-умилено, по-предпазливо и да се създаде, действително, една пълна система, при която няма да има злоупотреби и която система ще бъде тачена и пазена отъ всички правителства.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Няма да Ви остане време за тая система!

Г. П. Геновъ (р): Е, вие, сговорястите, ще дойдете, вие ще я направите. (Глъчка)

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, тишина, г-да.

Има думата народниятъ представителъ г. Ангелъ Томчевъ.

А. Томчевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ мисля, че няма да има две мнения по въпроса, какво отдавна е напълно въпросътъ да се стабилизира у насъ държавниятъ служител. Но ако е неудобно сега, въ тоя законопроектъ, въ такъвъ единъ широкъ мащабъ да се засегне тоя въпросъ, азъ мисля, че няма никаква пречка и тукъ, както то става съ финансовите служители, да създадемъ постановления, които да гарантиратъ поне по-

мощния персоналъ въ Административния съдъ, за да могатъ дѣлата на Административния съдъ да бъдатъ по-ефективни и въ изправностъ. Не е достатъчна само способността на сждинтъ. Нужно е да има единъ порядъченъ, на мѣстото си, помощенъ персоналъ. А за да бъде той такъвъ, тръбва да бъде гарантиранъ; да знае, че ако той си изпълнява акуратно службата, няма да бъде жертва на този или онзи партизанитъ.

Ето защо азъ предлагамъ къмъ чл. 212 нова алинея, въ която да се каже: (Чете) „Помощниятъ персоналъ на сжда се назначава отъ министра на правосъдието, по представление на председателя на сжда, неговото уволнение става по мотивиранъ докладъ на председателя“. Г-да! Когато единъ служантъ знае, че е въ голѣма зависимостъ отъ председателя на сжда, той ще бъде акуратенъ и ревностенъ; а ако той знае, че не е зависимъ отъ председателя, а отъ влиянието на този или онзи външенъ партизанитъ, тогава, безспорно, работата ще куца. Азъ мога да ви кажа единъ курьозъ. Въ Пловдивския окръженъ съдъ се назначава единъ подсекретаръ. Той влиза въ съдебно заседание. Гледатъ граждански дѣла. Явява се по едно отъ тия дѣла единъ селянитъ и подсекретарятъ почва да се смѣе. Питатъ го: „Защо се смѣешъ?“ — „Че какъ може да се явява по гражданско дѣло единъ селянитъ!“ Виждате какво става, когато се назначава персоналъ подъ влиянието отъ вънъ.

Ако не може сега общо да уредимъ въпроса за държавните служители, нека полека-лека, доколкото е възможно, споредъ разните министерства, които разглеждаме, да направимъ това. Моля г. министра да се съгласи съ моето предложение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Радъ Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Инициативата за стабилизиране някои чиновници по Министерството на правосъдието тръбва да се приеме отъ болшинството на народните представители съ удоволствие.

С. Ризовъ (з): Тия чиновници сж сговористи и още не сж смѣени.

С. Мошановъ (д. сг): Напротивъ. Народни представители отъ опозицията предлагатъ стабилизиране на чиновници, назначени отъ васъ. (Възражения отъ земледѣлицѣтъ)

С. Ризовъ (з): Няма уволнени ваши чиновници.

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Р. Василевъ (д. сг): Въпросътъ е много сериозенъ, както обясни уважаемиятъ професоръ Геновъ. Намъ ни се поясни, че е тръбвало да заочнемъ отдавна, да стабилизираме българските чиновници. Сега ще почнемъ съ финансовите служители. Азъ мисля, че за това предложение, което прави г. професоръ Стайновъ по настоящия законопроектъ, въ връзка съ чл. 212 отъ закона за устройството на сждилищата, досежно компетенцията на Върховния административенъ съдъ, не бихме намерили по-удобно време да се занимаемъ и да установимъ стабилностъ на тия чиновници. Касае се за една правна защита, която тия чиновници могатъ да получатъ отъ върховната юрисдикция, отъ Върховния административенъ съдъ. Такива чиновници ще бъдатъ много малко. Не се касае за ония, които сж уволнени въ интересъ на службата. Само ония, за уволнението на които въ специални закони е предвидена специална процедура или имъ сж признати известни права, могатъ да се оплачатъ на Върховния административенъ съдъ, ако тия имъ права сж погазени отъ шефа или отъ института, който тръбва да има предъ видъ специалните закони при тяхното уволнение, но не се е съобразилъ съ всички правила, предвидени въ тяхъ. Само такива чиновници ще иматъ право да се отнасятъ до Върховния административенъ съдъ, само за тяхното уволнение ще има контролъ отъ тая върховна инстанция. Това се цели съ това предложение по настоящия законопроектъ, което засѣга чл. 212 отъ закона за устройството на сждилищата и специално компетентността на Върховния административенъ съдъ.

Г. П. Геновъ (р): За тия чиновници има дисциплинарни сждилища, каквито има за сждинтъ, за учителитъ, за професоритъ и т. н.

Р. Василевъ (д. сг): Ще ви кажа. Тъкмо тоя случай щѣхъ да ви цитирамъ. Често пъти дисциплинаренъ съветъ

решава да не уволнява единъ чиновникъ, а да го глоби съ четвъртъ заплата, но министърътъ или шефътъ го уволнява, защото има това право.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Сг): Или обратното.

Р. Василевъ (д. сг): Или обратното, както каза г. д-ръ Димитровъ: дисциплинарниятъ съветъ решава да бъде уволненъ единъ чиновникъ, а шефътъ казва: ще бъде глобенъ само четвъртъ заплата. Въ такива случаи чиновникътъ трѣбва да има право на оплакване предъ върховната съдебна инстанция. Безспорно, съ това постановление ще бъде защитена много малка частъ отъ нашето чиновничество, която изпълнява много важни функции. За тѣхъ е създаденъ единъ стабилизаторъ съ специаленъ законъ, за да не бъдатъ уволнявани по капризъ отъ тоя или она. Нека признаемъ, че въ тия времена, въ които живѣемъ, за ония отъ държавните служители, които сѣ на по-отговорни, на по-високи мѣста, е отъ грамадно значение да бъдатъ спокойни за службата си; да не мислятъ всѣки день, че може да бъдатъ уволнени поради капризъ на тогава или оногова, поради давление отъ тая или отъ оная страна, каквито давления има много у насъ. Ако създадемъ въ този законопроектъ една малка защита на тия чиновници, ще защитимъ, г. министре, дѣлото на държавата, на страната, на България.

Та азъ смѣтамъ, че уважаемиятъ г. професоръ Геновъ ще се съгласи въ сегашния законопроектъ да се създаде една малка правна защита на тия чиновници, а по-нататъкъ вече, съ оная форма на законодателството, за която говори г. Геновъ, да създадемъ стабилизаторъ на всички чиновници. Всички ще дадемъ своето съдействие, своето сътрудничество, за да настане часъ по-скоро и у насъ онова, което съществува въ всички уредени държави — да имаме стабилизирано чиновничество, а не чиновничество, играчка на тая или оная партийна група, която заема тоя или она институтъ. За голѣмо съжаление, нравитъ у насъ сѣ такива, партийните борби сѣ такива, че на тоя въпросъ не се гледа така сериозно отъ всички. И затова крайно време е да се предвиди поне отчасти тая гаранция за нѣкои чиновници съ настоящия законопроектъ.

Н. Гавриловъ (нац. л): Г. министърътъ е съгласенъ!

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Намирамъ, че предложението на народния представителъ г. Петко Стайновъ, подкрепено отъ народните представители г. Теодоси Кънчевъ и г. Ради Василевъ, е ненавременно и не се съгласявамъ съ него. То би било навременно, ако служебниятъ стабилизаторъ на чиновниците бѣше уреденъ. Този въпросъ, обаче, не е уреденъ и не може така инцидентно да се урежда, както много подробно обясни г. професоръ Геновъ. Ето защо съ това предложение азъ не се съгласявамъ. Днесъ условията не сѣ сѣ промѣнили. Тѣ сѣ сжиситъ, каквито бѣха презъ 1926 г., когато бѣше измѣненъ законътъ за устройството на сѣдилищата отъ правителството, което имаше подкрепа на тѣзи г. г. народни представители. Тогава този въпросъ не е билъ уреденъ, защото не е билъ навремененъ, така, както и днесъ не е навремененъ. Тогава не сте взели думата и не сте правили това искане, макаръ че сте участвали въ Народното събрание. Ето защо азъ ви моля да не подкрепяте това предложение.

Второто предложение, на народния представителъ г. Томчевъ, е сжщо така безпредметно, защото съ чл. 111 отъ закона на устройството на сѣдилищата се урежда начинътъ на назначаването и уволняването на помощния персоналъ въ сѣдилищата. Колкото се касае до низшия персоналъ, това е представено на председателятъ на сѣдилищата и на мировитъ сѣдии. Въ тѣхната компетенция не трѣбва да се бъркаме. Ето защо и съ това предложение не съмъ съгласенъ и моля да не го приемете.

Т. Кънчевъ (д. сг. II): Не се касае за служебенъ стабилизаторъ, а за право на защита.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има писмено предложение отъ народния представителъ г. Теодоси Кънчевъ: „Въ чл. 212, п. 2, думитъ „и уволняване на всички чиновници (държавни, окръжни и общински) по всички ведомства“ се премахватъ“. Съ това предложение г. министърътъ не е съгласенъ.

Има предложение отъ народния представителъ г. Ангелъ Томчевъ: „Помощниятъ персоналъ на сѣда се назначава отъ министъра на правосъдието по представление на председателя на сѣда, а неговото уволнение става по мотивиранъ доклад на председателя“. Съ това предложение г. министърътъ тоже не е съгласенъ.

Който приема предложението на народния представителъ г. Теодоси Кънчевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който приема предложението на народния представителъ г. Ангелъ Томчевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който приема § 8, който става § 10, тѣй, както се доклада отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 9 става § 11. (Чете)

§ 11. Чл. 224 се измѣня така:

При жалбата се представятъ:

1) полномошното, когато жалбата се подава отъ повѣренникъ;

2) обжалваниятъ актъ или решение въ първообразъ или въ завѣренъ преписъ;

3) преписъ отъ жалбата за съобщение на надлежния министъръ или на надлежното самоуправително тѣло, а сжщо и на лицата, които тѣжителятъ е посочилъ като заинтересовани;

4) съдебните разноси и залогъ въ размѣри, предвидени въ закона за гражданското съдопроизводство за Върховния касационенъ сѣдъ;

5) писмени данни — че е изчерпанъ иерархическиятъ пътъ въ случаитъ на чл. 218, ако това не се вижда отъ представенитъ книжа;

6) всички писмени доказателства, посочени въ жалбата.

Забележка. Когато обжалваниятъ актъ или решение не е представенъ при жалбата и подателятъ заяви въ сжщата, че надлежниятъ органъ на властѣта е отказалъ да му даде таквъ, председателятъ на сѣда разпорежда да му се издаде удостоверение, по силата на което тѣжителятъ да може да се снабди съ нужния актъ или решение, като определя и срокъ до единъ месецъ, въ който трѣбва да бъде представенъ актътъ или решението. Срокътъ почва да тече отъ датата на резолюцията на председателя.

Въ п. 3 последнитъ думи „а сжщо и на лицата, които тѣжителятъ е посочилъ като заинтересовани“ се зачеркватъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ангелъ Томчевъ.

А. Томчевъ (д. сг): Азъ ще говоря по забележката.

Г. г. народни представители! Тази забележка е отъ голѣмо сжществено значение, но така, както е редактирана, мисля, че не постига целта си, и ще моля г. министъра да се съгласи да претърпи тя едно измѣнение. Съ нея се цели следното. Когато единъ актъ или едно решение се обжалва, то трѣбва да бъде приложено къмъ жалбата. Ако надлежниятъ органъ на властѣта откаже да го даде на лицето, което подава жалбата, тогава, споредъ както е тази забележка, председателятъ на Върховния административенъ сѣдъ издава удостоверение на лицето, то взема това удостоверение, явява се предъ органа на властѣта, който е отказалъ да даде това решение или този актъ. И по-нататъкъ нищо се не казва. Имало е случаи — а не е изключено тѣ да се повтарятъ — нѣкои длѣжностни лица, каквито сѣ обикновено селскитъ кметове, много опартизанени, при това положение да откажатъ да дадатъ искания актъ. И тогазъ какъвъ е резултатътъ? По силата на чл. 226 непредставениятъ актъ въ срокъ, макаръ не по вина на лицето, което подава жалба, се оставя безъ послѣдствие, и така пострадва лицето, безъ да е то виновато. Може да се каже, че щомъ се представи едно такова удостоверение, органътъ на властѣта не е толкова дивъ да не знае, че има отговорност, материална и углавна, и нѣма да смѣе да откаже издаването на искания актъ. Да приемемъ, че това е така. Но въпрѣки това има другъ изходъ, щото длѣжностнитъ лица да откажатъ това, безъ да бъдатъ изложени. Какъвъ е той? Дава се срокъ, да кажемъ, единъ месецъ. Явява се лицето съ удостоверението въ рѣка предъ органа на властѣта. Той не му отказва, но не може лицето да го застави да му даде удостоверение днесъ или утре. Той ще протака, ще дойде последниятъ день и тогава ще му го издаде. Лицето нѣма възможността да го представи въ сѣда и жалбата му остава безъ послѣдствие. Какъ ще преследватъ този органъ на властѣта, че не се е подчинилъ на разпоредбитъ на Върховния административенъ сѣдъ, респ. на председателя на сѣда, че не е издалъ преписъ отъ искания актъ? Съ какво ще докажете това? Имате ли начини и срѣдства да докажете това? Нѣмате.

Ето защо, за да се преградят пътищата на такива игри, за всяка евентуалност, да не се върши подобно нещо във вреда на частните лица, аз ще моля г. министра да приеме следната редакция на забележката към чл. 224: (Чете) „Когато надлежният орган на властта е отказал да даде на подателя обжалвания акт или решение, подателят прилага при жалбата буквален препис от обжалвания акт или решение, като изрично спомене във жалбата отказа на органа на властта. Във този случай съдът д'office изисква от надлежния орган на властта въведението от него срок да представи обжалвания акт или решение. Ако въведените срок не бъдат представени, приложените към жалбата преписи се считат за достовърни“.

Г-да! Може да се направи още едно възражение, че съ това би се създавало повече работа на Върховния административен съд. Не е вярно това. Защото, вместо Административният съд да издава удостоверения на лицата и да губи време, той направо съобщава на органа на властта да представи този акт. Може да ми се направи и друго възражение. Ако органът на властта откаже, то лицето по иерархически ред може да се отнесе към неговия началник. Но затова се изисква време и даденият срок може да изтече. А така, както аз предлагам, хем не се губи време, хем не се създава повече работа и затруднения за съда. Срокът ще бъде определен и след това д'office ще може да се гледа.

Ще моля г. министра да се съгласи с това мое предложение.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Петко Стайнов.

П. Стайнов (д. сг): Г-да! Въпросът стои така, както го изложи народният представител г. Томчев. Аз трябва да поздравя г. министра за реформата, която въвежда,...

С. Таков (з): Шюкюр!

П. Стайнов (д. сг):... защото, безспорно, съ тази реформа се прави една голяма услуга на тжжителите пред Върховния административен съд. Защото, г-да, когато се завежда едно дело пред Върховния административен съд, този, който го завежда, трябва да представи завършен препис от акта, против който се жалва. Обикновено, преди да заведе делото, той се отправя, напр., към кмета, който е издал една заповед, или към общинския съвет, който е издал едно постановление, и моли да му се издаде препис от този акт или от това постановление, от което е недоволен. Кметът отказва. Досега съществуваше едно много мъчно положение, доста неуредено. Занапред кметът ще може да бъде застава да издаде препис от исканото постановление. Ако не го издаде, сега се предвижда санкция. Г. министърът е направил много добре, като въ § 18, чл. 244, предвижда санкция — глоба от 100 до 2500 л. въ случай, че един кмет или друг орган на публичната власт въ срок от 7 дни не издаде искания препис. Намирам, че действително това е една много полезна реформа.

Но бих искал г. министърът да вземе въ съображение една малка бележка, която ще направя. Може би няма да се оформи още сега въ текст на законопроекта разрешението на въпроса, който ще повдигна, но бих помолил г. министра да помисли върху него или да бъде сезирана комисията. Касае се за следното. Едно лице поисква препис от акта или от решението, което иска да обжалва пред съда, но не му се издава. Отнася се до председателя на съда и му съобщава: „Аз помолих органа на публичната власт да ми издаде препис, но той отказа; моля ви, г. председателю, да го заставите да ми издаде препис“. Какви срѣдства има председателът въ такъв случай? Той ще издаде удостоверение на този тжжител и ще му каже: „Съ това удостоверение ти ще отидеш при този орган — да кажем кмета — ще му го покажеш и той, като види моя подпис и моето разрешение, е длъжен да ти издаде преписа“. Г-да! Дава се едномесечен срок от датата на резолюцията на председателя да се издаде удостоверение, въ който срок това лице трябва да отиде и намѣри кмета, да получи искания препис и да го представи въ съда. Обаче откъде това лице ще знае, че председателът на съда е разрешил да му се издаде удостоверение? Трябва да предполагаме, че всички тжжител, и от най-последното село въ България, има непременно нѣкой адвокат въ София, който ще обикаля всеки ден Административния съд и ще го държи въ течение на работата. Не е предвидено да се уведоми това лице, че председателът е заповѣдал да

се издаде удостоверение. Ако възприемем предложението на г. Томчев, въпросът ще се разреши много лесно: председателят d'office ще изисква от органа на публичната власт да му се издаде преписът. Но ако г. министърът не иска да отиде до тази реформа — аз възприемам, тя е най-съвършената — то поне да се съгласи да се приеме, че едномесечният срок, въ който тжжителът трябва да представи преписа, почва да тече не от датата на резолюцията на председателя да му се издаде удостоверение — защото тжжителът може да не знае тази дата, може да я пропусне — но от датата, когато е съобщено на лицето за тази резолюция, или от датата, когато му е вържено удостоверението.

А. Томчев (д. сг): Няма защо законът да определя срока. Съдът да го определя според случая.

П. Стайнов (д. сг): Г-да! Общ принцип въ административното правосъдие е, че сроковете почват да течат от момента на узнаването. А въ случая този момент може да бъде било връчването на удостоверението, било съобщението на лицето за резолюцията на председателя.

Аз бих молил г. министра да се съгласи — без да правя конкретно предложение — този въпрос да се обмисли въ комисията и при трето четене, ако се намѣри за необходимо, да се направи нужната поправка.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. д-ръ Кънчо Миланов.

Д-ръ К. Миланов (д. сг): Г. г. народни представители! Аз съмтам, че пункт 6 на чл. 224, който гласи „всички писмени доказателства, посочени въ жалбата“, е излишен, и трябва да се премахне, защото въ първата алинея на чл. 223, която не се отменява, се говори за посочване на доказателства. Освен това чл. 228 не се изменява, а въ него също се говори за доказателствата. Онова публично право на съда да изисква доказателства е хубаво да си остане въ сила. Публичността на действията на Административния съд трябва да се запази, тъй като гражданите мъчно могат да се добият съ доказателства от административните органи.

По-нататък, въ § 13, който става § 15, се казва, че към чл. 231 се прибавя следната втора алинея: (Чете) „След като се обяви за насрочването на делото, представянето на нови доказателства не се допуска, освен ако съдът признае“ и пр. Въ пункт 8 на чл. 226 пък е казано: (Чете) „Когато въ сроковете, дадени му по забележката към чл. 224 и по чл. 225, подателят и не е представил обжалвания акт или не е поправил допустнатите опущения“. Значи, ако тжжителът въ срока не е представил обжалвания акт или не е поправил допустнатите опущения, жалбата се оставя без движение. Тогава излишен е п. 6 на чл. 224, защото съдът ще остави жалбата без движение.

Ето защо аз ходатайствам да се премахне т. 6 на чл. 224, защото въ първата алинея на чл. 223 се говори за посочване на доказателства, а и по п. 8 на чл. 226, жалбата се оставя без движение. Като дойдем до чл. 231, за новите доказателства, там ще определим срока, докога могат да се представят такива.

Министър Й. Качаков: Значи, правите предложение п. 6 да се изхвърли.

Д-ръ К. Миланов (д. сг): Да, защото въ първата алинея на чл. 223 се говори за посочване на доказателства, а и по-нататък го има.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Ради Василев.

Р. Василев (д. сг): Г. г. народни представители! Искам да кажа нѣколко думи по предложението на г. Томчев и по предложението, което направи г. проф. Стайнов.

П. Стайнов (д. сг): Аз не направих окончателно предложение.

Р. Василев (д. сг): Въ всеки случай Вие дадохте една идея.

Според забележката на чл. 224, ако страната, която подава жалбата, заяви въ същата, че не може да представи препис от обжалвания документ, защото надлежното учреждение е отказало да ѝ издаде такъв, председателството на Върховния административен съд ще трябва да разпорежи да ѝ се издаде удостоверение, по

силата на което тя да може да се снабди с нужния препис от обжалвания документ. Но често пъти тѣжители ще правятъ такава заявление, било когато поради нехайство не сѣ снабдили с нужния преписъ, било за да избѣгнатъ една процедура: да подаватъ заявление до учреждението, за да искатъ преписъ, да плащатъ такса и пр., и направо ще подаватъ жалбата, заявявайки въ нея, че надлежното учреждение е отказало да имъ издаде искания преписъ.

А. Томчевъ (д. сг): Има санкция за органа, който откаже да издаде преписъ.

Р. Василевъ (д. сг): Мѣчно може да се контролира отъ Административния сѣдъ дали действително е било отказано да се издаде преписъ отъ обжалвания документъ или не. Единични ще бѣдатъ случаитѣ, когато нѣма да се издаде преписъ; въ повечето случаи ще се издава.

Сега мене ми се струва, че е по-право това, което предлага г. Стайновъ: едномесечниятъ срокъ за представяне преписа отъ обжалвания документъ да почва да тече отъ момента, когато тѣжителятъ ще узнае за резолюцията на председателя да му се издаде удостоверение за снабдяване съ преписъ. Защото, г-да, често пъти лицето може да се намира далечъ отъ седалището на Административния сѣдъ и да не може или мѣчно да може да узнае кога е сложена резолюцията на председателя. Вие четете въ „Държавен вестникъ“ колко жалби се оставятъ безъ разглеждане поради неспазване формалности, които заинтересованитѣ не знаятъ, макаръ че това е Върховенъ административенъ сѣдъ, който трѣбва да изслушва оплакванията на недоволнитѣ и да не се формализира толкова много.

Азъ смѣтамъ, че мѣчно изпълнимо ще бѣде това постановление на закона и често пъти заинтересованитѣ ще пропускатъ срока, защото нѣма да знаятъ кога председателятъ е сложилъ резолюцията. Ако срокътъ почне да тече отъ момента, когато страната, която се тѣжи, узнае за резолюцията, тогава тя ще може въ опредѣления срокъ да се снабди съ нужния преписъ отъ обжалвания документъ и да го представи. Та нека се приеме предложението на г. Стайновъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! За мене е неясно защо алинея втора на чл. 224 отъ сега действащия законъ е отмѣнена. Тази алинея има следния текстъ: (Чете) „Ако жалбата засѣга непосредствено правата на трети лица, макаръ тѣ да не сѣ посочени въ жалбата, сѣдътъ, по указание отъ докладчика, постановява да имъ се съобщи за постѣпилата жалба.“

Министъръ Й. Качаковъ: Казано е това по-нататкъ — въ чл. 27.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Да, не забелязахъ. Азъ не зная какви мотиви сѣ наложили това разбъркване на текстоветѣ. Може-би е направено отъ гледище на процесуално строителство. Азъ щѣхъ да искамъ тая алинея да остане, но щомъ я има по-нататкъ въ законопроекта...

Министъръ Й. Качаковъ: Има я.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Георги Петровъ.

Г. Петровъ (нац. л): Г. г. народни представители! Азъ мисля, че всички предложения сѣ излишни. И текстътъ, както е даденъ въ забележката къмъ чл. 224, сѣщо тѣй е излишенъ. Сегашната практика по тѣжбитѣ предъ Върховния административенъ сѣдъ е да се посочи входящиятъ номеръ на заявлението, съ което е исканъ преписъ отъ обжалвания актъ. Трѣбва да се нареди само издаването на преписа отъ акта да стане въ дадения седмодневенъ срокъ. И понеже по всѣко дѣло спорната преписка се изисква дофисъ отъ сѣда, заявлението ще бѣде налице въ преписката.

П. Стайновъ (д. сг): Не е така.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Преписътъ отъ акта е доказателство, което страната трѣбва да представи сама.

Г. Петровъ (нац. л): Да, но независимо отъ това по всѣко дѣло сѣдътъ изисква спорната преписка. Всѣки

пѣтъ, когато постѣпи една тѣжба въ Върховния административенъ сѣдъ, сѣдътъ отправя до надлежното учреждение писмо, съ което изисква преписката.

А. Томчевъ (д. сг): Ако сте я изискали, ако сте я поискали.

Министъръ Й. Качаковъ: Дофисъ, съгласно чл. 228 отъ закона за устройството на сѣдилищата, сѣдътъ може да изиска преписката и всички други сведения и обяснения писмено.

Г. Петровъ (нац. л): Чакайте, г-да, да се съгласимъ върху това, което е практика на сѣда.

Министъръ Й. Качаковъ: Ето какво гласи чл. 228: (Чете) „Сѣдътъ може да изиска направо отъ надлежната администрация спорната преписка и всички други сведения и обяснения, които административнитѣ лица и мѣста даватъ писмено.“

Г. Петровъ (нац. л): Казано така „може“ не е категорично. Трѣбва да се каже „изисква“, както и обикновено става. Нѣма нито едно дѣло въ Върховния административенъ сѣдъ, къмъ което да не е приложена преписката. Всѣки пѣтъ сѣдътъ дофисъ изисква преписката. Това е практиката на сѣда.

П. Стайновъ (д. сг): Не е вѣрно. Сѣдътъ ще я изисква, ако сте я поискали.

Г. Петровъ (нац. л): Това, което се предвижда сега, би създадо твърде много грижи на тѣжителитѣ: тѣ трѣбватъ да следятъ за резолюцията на председателя на сѣда, трѣбва да се снабдяватъ съ удостоверения, въобще трѣбва да ангажиратъ човѣкъ, който да имъ върши работата. Когато, ако въ самата жалба той посочи входящия номеръ на заявлението, което е подадъ до учреждението, съ което иска преписъ отъ акта, това е достатъчно да удовлетвори, че той се е обърналъ къмъ учреждението за този актъ, и тогава преписката ще се иска отъ учреждението дофисъ. Следователно, тоя редъ ще трѣбва да се установи. Прочее, мене ме смущава тая дума „може“. Това, струва ми се, не се прилага.

Министъръ Й. Качаковъ: Преписката се изисква, но не и обжалваниятъ актъ. Не всѣкога той върви съ преписката.

Г. Петровъ (нац. л): Актътъ е къмъ преписката. Навсѣкжде така върви. — Така че това постановление за изискването на преписката дофисъ трѣбва да бѣде категорично. Тя и безъ това се изисква.

Министъръ Й. Качаковъ: Да се изхвърли думата „може.“

Г. Петровъ (нац. л): Да.

Министъръ Й. Качаковъ: Да се каже, че преписката се изпраща заедно съ обжалвания актъ.

Г. г. народни представители! Забележката къмъ чл. 224 трѣбва да се тълкува въ връзка съ новия текстъ на чл. 244, споредъ който „длъжностно лице, което въ срокъ 7 дни не издаде на участващитѣ въ дѣлата лица документи или завѣрени преписи отъ тѣхъ по предявено му удостоверение на сѣда, се глобява отъ 100 до 2.500 лева отъ председателя на сѣда“, и въ връзка съ текста на чл. 343 отъ сѣщия законъ, алинея втора и трета на който гласятъ: „Длъжностно лице, което откаже да изпълни решението на Върховния административенъ сѣдъ, се уволнява отъ служба и се наказва съ тѣмниченъ затворъ до една година, независимо отъ гражданската му отговорност къмъ оцетениитѣ.“

„За уволнението на длъжностното лице Върховниятъ административенъ сѣдъ съобщава на неговото начальство“ и пр.

Г. Петровъ (нац. л): Това е друго.

П. Стайновъ (д. сг): Това е за решението на самия сѣдъ, не за председателя.

Министъръ Й. Качаковъ: Практиката на сѣда е такава: когато едно длъжностно лице откаже да даде преписъ отъ обжалвания актъ, следъ като заинтересованитѣ

е поискал да му се издаде, съдът иска неговото увольнение и даване под съд.

П. Стайнов (д. сг): Не е тъй.

Министър И. Качаков: Така постъпва сега Административният съд в такива случаи.

Ето защо при тоя текст на чл. 244 и при забележката към чл. 224 Вашето предложение, г. Томчев, е безпредметно.

А. Томчев (д. сг): То цели само да гарантира тжителя.

Министър И. Качаков: Но съдът сам изисква преписката от учреждениято.

А. Томчев (д. сг): Но трябва да се каже. Не е казано това в забележката.

Министър И. Качаков: Съдът иска уволнението на длъжностното лице, ако то откаже да издаде искания препис. Няма да се срещат никакви спънки при снабдяването на тжителя с препис от обжалвания акт. Затуй намирам, че Вашето предложение е безцелно и не мога да се съглася с него.

Що се отнася до предложението на г. Петко Стайнов, ...

П. Стайнов (д. сг): Азъ само моля да се сезира комисията.

Министър И. Качаков: ... което е въ смисъл срокът да тече от датата когато е съобщена на тжителя резолюцията на председателя или му е връчено удостоверение, че забележа, че обикновено страната, когато не е успяла да се снабди с препис от обжалвания акт, следи за резолюцията на председателя, интересува се да се снабди с нужния препис. Затуй това предложение е излишно. Ако го приемем, ще дадем възможност на тжителя да кореспондира с съда, да се протакат подготовката на дълата, а вие знаете, че има страни, които с заинтересовани от изпълнението на обжалвания акт и тжните интереси не трябва да се пренебрегват. От друга страна, дълата трябва да се свършат в тримесечен срок.

Не съм съгласен с това предложение, защото, ще дадем възможност на тжителя да кореспондира с съда и да се протакат дълата.

П. Стайнов (д. сг): Азъ не направих предложение; само помолих да се има предъ видъ този въпрос въ комисията.

Министър И. Качаков: Що се отнася до предложението на г. Кънчо Миланов, да се заличи п. 6 на чл. 224, въ комисията ще помислим трябва ли да го махнем или не.

А. Томчев (д. сг): Съгласете се да се приеме забележката към чл. 224 с редакцията, която азъ предлагамъ.

Министър И. Качаков: Излишно е.

Председателстващ Н. Захариев: Има предложение отъ г. Кънчо Милановъ.

Д-ръ К. Миланов (д. сг): Азъ оттеглям предложението си, понеже г. министърът заявява, че ще го има предъ видъ утре въ комисията.

Председателстващ Н. Захариев: Които приематъ § 9, който става § 11, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Г. Василев (д): § 10 става § 12. (Чете)

„§ 12. Чл. 225 се измѣня така:

Жалбата се оставя безъ движение съ резолюция на председателя:

1) когато е подадена не отъ самия подателъ, а отъ друго лице, въ качеството на неговъ представителъ, безъ то да е приложило надлежното пълномощие, което е имало въ деня на подаването ѝ;

2) когато жалбата, преписитъ отъ нея или приложенитъ документи не сѣн облени съ надлежнитъ гербови марки;

3) когато не сѣн приложени или сѣн приложени не напълно съдебнитъ разноси или удостоверение за внесенъ залогъ и

4) когато не е приподписана отъ адвокатъ.

Въ всичкитъ тѣзи случаи на подателя на жалбата се праща съобщение — че жалбата му се оставя безъ движение, като се указватъ и опущенията, поради които не може да ѝ се даде ходъ по установения редъ, и че той може да поправи допустнатитъ опущения въ двеседмиченъ срокъ отъ деня на връчване съобщението.

Ако въ жалбата не е означено мѣстожителството на тжителя или последниятъ не бѣде намѣренъ на посоченото мѣстожителство, за оставянето безъ движение се заляя обявление въ опредѣленото за това мѣсто въ съда въ продължение на единъ месецъ, въ който тжителятъ може да се яви и поправи допустнатитъ опущения.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата на родниятъ представителъ г. Ангелъ Томчевъ.

А. Томчев (д. сг): Г. г. народни представители! Чл. 225 предвижда случитъ, когато жалбата се оставя безъ движение, поради туй, че сѣн направени нѣкои опущения. За тия опущения, обаче, се съобщава на подателя, като му се дава известенъ срокъ да ги поправи и ако въ дадения му срокъ той не ги поправи, тогава жалбата му се оставя безъ движение, искането му — безъ послѣствие. Въ други случаи пъкъ, изброени въ чл. 226, жалбата се оставя безъ разглеждане и искането — безъ послѣствие, безъ да се уведомява подателятъ за направенитъ опущения и безъ да му се дава срокъ да ги поправи. Трѣбва да имаме предъ видъ, г. г. народни представители, че въ случая строгоститъ за неспазване формалноститъ не могатъ да бѣдатъ такива голѣми, каквито се предвиждатъ въ закона за гражданското сѣдопроизводство, защото тамъ се уреждатъ частно-правни отношения, а тукъ се засѣгатъ обществени интереси. Затова тукъ законодателятъ трѣбва да бѣде малко по-снизходителенъ, по-ларжъ по отношение даването възможност на подателя бѣвреме да поправи допустнатитъ опущения. Когато ще се обсъжда въпросътъ кои опущения заслужаватъ да бѣдатъ съобщени на подателя и да му бѣде даденъ срокъ да ги поправи, и кои не, трѣбва да се гледа доколко тѣ сѣн сѣществени и доколко могатъ да бѣдатъ повече или по-малко опростени, така да се каже, споредъ значението имъ и споредъ това, доколко могатъ по-лесно да се представятъ.

Така погледнато, азъ намирамъ една несъобразностъ въ чл. 225 въ връзка съ чл. 226. Въ п. 1 на чл. 225 е предвидено, че жалбата се оставя безъ движение съ резолюция на председателя, „когато е подадена не отъ самия подателъ, а отъ друго лице, въ качеството на неговъ представителъ, безъ то да е приложило надлежното пълномощие, което е имало въ деня на подаването ѝ“, а въ п. 3 — „когато не сѣн приложени или сѣн приложени не напълно съдебнитъ разноси или удостоверение за внесенъ залогъ“. Въ тия два случая се уведомява страната, за да поправи опущенията си. Въ чл. 226, п. 4, е казано, че жалбата се оставя безъ разглеждане въ разпоредително заседание, „когато при нея не е представенъ обжалваниятъ актъ или решение въ първообразъ или въ завѣренъ преписъ“, а въ п. 5 — „когато при нея не сѣн представени нужнитъ преписи за връчване на надлежния министъръ или на надлежното самоуправително учреждение“. За тѣзи две опущения не се съобщава на страната и жалбата се оставя безъ разглеждане. Вие виждате, че макаръ всички доказателства да сѣн представени, само заради това, че е пропуснато да се представятъ нужнитъ преписи отъ жалбата, или, въ другия случай, преписъ отъ акта, предвижда се санкция, жалбата да се остави безъ разглеждане, искането — безъ послѣствие, когато въ първия случай, когато жалбата е подадена отъ друго лице и не е приложено пълномощие — което е много по-тежко прегрѣшение — се съобщава на страната, както и когато не е представено удостоверение за залогъ, и ѝ се дава срокъ да поправи тѣзи дефекти. Е добре, тия опущения по п. п. 4 и 5 на чл. 226 не сѣн Богъ знае колко голѣми, сравнително опущенията, предвидени въ п. п. 1 и 3 на чл. 225, за да се предвижда такава санкция — оставяне жалбата безъ разглеждане. Ето защо азъ моля п. п. 4 и 5 отъ чл. 226 да бѣдатъ заличени, като сѣшитъ пунктове бѣдатъ прехвърлени въ чл. 225 като п. п. 5 и 6.

Г. Говедаров (д. сг): Това е най-правилно.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата на родниятъ представителъ г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг): Г-да! Азъ разбирамъ всичката рационалност на предложението на г. Томчевъ. Прѣчката, която се е явявала досега, този дефектъ — непредставянето на обжалвания актъ въ първообразъ или завѣренъ преписъ — да се отнесе къмъ ония, указани въ чл. 225, е била тази, че въ сѣщностъ липсата на първообразъ или на завѣренъ преписъ отъ обжалвания актъ е липса на единъ конститутивенъ елементъ. Така е построенъ административниятъ процесъ, че обжалваниятъ административенъ актъ трѣбва да бѣде представенъ въ първообразъ или въ завѣренъ преписъ. Той е, казвамъ, единъ конститутивенъ елементъ. А принципъ въ сѣдопроизводството е, че щомъ липсва такъвъ елементъ, жалбата се оставя безъ разглеждане. Много е важно дали обжалваниятъ актъ е приложенъ къмъ жалбата и кой е той. Ония, които практикуватъ адвокатство, знаятъ какъвъ голѣмъ въпросъ се повдига често предъ Административния сѣдъ, за да се установи кой е точно обжалваниятъ актъ, дали е обжалванъ точно онзи актъ, който е правотворниятъ административенъ актъ. И ако досега въ законодателството се е считало, че липсата на завѣренъ преписъ отъ обжалвания административенъ актъ води къмъ оставяне жалбата безъ разглеждане, то е било като едно последствие отъ принципа, че липсата на акта въ първообразъ или въ преписъ е, както казахъ, липса на единъ конститутивенъ елементъ. Строго е, наистина, но е логично. Най-сетне, ако законодателтъ смѣтне, че този елементъ не е толкова сѣщественъ, може да го обяви изрично за една обикновена канцеларска формалност и да каже, че при липса на акта въ първообразъ или въ преписъ жалбата ще се оставя само безъ движение, не и безъ разглеждане. То е по-рационално и е само отъ полза за тѣжителитъ. Но то е въпросъ на разбиране на Народното сѣбрание.

Азъ искамъ, обаче, да помоля г. министра да се занимае съ другъ единъ въпросъ. Нѣма да направя сѣщо така формално предложение, а само ще спра неговото внимание, за да може да се разисква въ комисията.

Въ п. 6 на чл. 224 е казано, че къмъ жалбата се представятъ „всички писмени доказателства, посочени въ жалбата“. Ами ако нѣкое отъ посоченитъ въ жалбата доказателства липсва, каква ще бѣде сѣдбата ѝ? Този, който е подавъ жалбата, е посочилъ въ нея за доказателства това, това и това, обаче когато провѣрять книжата, виждатъ, че липсва едно отъ тия доказателства. Какво става тогава съ жалбата? Тя ще се остави безъ движение ли, или ще се остави безъ разглеждане? Защото, г-да, въ чл. 225, както се измѣнява сега, нѣма никакво указание, никакво упоманаване за това.

Ето защо азъ мисля, че би било добре, ако къмъ п. 3 на чл. 225, кѣдето е казано: „Когато не сѣ приложени или сѣ приложени не напълно сѣдебнитъ разноси или удостоверѣние за внесенъ залогъ“, се прибави: „или когато не сѣ приложени нѣкои отъ посоченитъ въ жалбата писмени доказателства“. Значи, въ такъвъ случай жалбата да остане безъ движение. Понеже нѣма никакъвъ текстъ, никакво указание какъ се постѣпва въ такъвъ случай, азъ, безъ да права конкретно предложение, моля г. министра въ комисията по-спокойно, като се разглеждатъ всички тия текстове и цѣлитъ законъ за устройството на сѣдилищата, да види дали не се явява необходимо да се спомене, че се оставя жалбата безъ движение и тогава, когато липсва нѣкое отъ посоченитъ въ нея доказателства.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Направенитъ бележки по начало сѣ прави, обаче трѣбва да се установи съответна разлика за случаитъ, визирани въ пунктовете 4 и 5 на § 11 отъ законопроекта. По силата на п. 4 на § 11 жалбата се оставя безъ разглеждане „когато при нея не е представенъ обжалваниятъ актъ или решение въ първообразъ или въ завѣренъ преписъ“. Така текстътъ е неудаченъ като форма и неправиленъ като мисль. За да се наложи подобна процесуална правна санкция, нужно е и нѣщо повече: ищецътъ да не е при условията на забележката къмъ § 9 на законопроекта. Нашата идея сега, гласувайки текста на § 11, не може да бѣде тази — да лишимъ ищеца отъ правата, предвидени въ негова полза въ забележката къмъ § 9 — значи, ако ищецътъ не по своя вина не е приложилъ обжалвания актъ или решение, въ първообразъ или въ завѣренъ преписъ, жалбата му не бива да му се връща.

Министъръ Й. Качаковъ: То се разбира отъ само себе си.

Г. Говедаровъ (д. сг): Естествено, той трѣбва да е посочилъ въ жалбата си защо не представя акта или реше-

нието и, второ, трѣбва да поиска едновременно удостоверѣнието, за което е речъ въ забележката къмъ § 9.

А. Капитановъ (з): Забележката урежда тоя въпросъ.

Министъръ Й. Качаковъ: Предшествуващиятъ членъ урежда тоя въпросъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Второ, за случая, визиранъ въ п. 5 на § 11 — когато не сѣ представени нужнитъ преписи въ съответното число екземпляри. Нѣма защо да се повръща жалбата, а ще трѣбва да се даде срокъ, за да се представятъ недоставенитъ преписи. Прочее, цѣлитъ този пунктъ 5 ще следва да се постави като новъ пунктъ 5 на § 10.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кънчо Милановъ.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Напраздно споримъ по п. 4 на § 13. Той е излишенъ. Пунктъ 4 казва така: (Чете) „Когато при нея не е представенъ обжалваниятъ актъ или решение въ първообразъ или въ завѣренъ преписъ“. Излишенъ е тоя пунктъ, защото въ п. 8 на чл. 226 изрично е казано: (Чете) „Когато въ сроковетъ, дадени му по забележката къмъ чл. 224 и по чл. 225“ и т. н. Тѣй че пунктъ 4 е съвръшено безпредметенъ.

А. Капитановъ (з): Не е безпредметенъ.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Безпредметенъ е, защото жалбата му се оставя безъ движение, безъ разглеждане, защото не се е съобразилъ съ постановлението на забележката къмъ чл. 224, като е пропусналъ срока, който му е далъ сѣдътъ да изправи тази грѣшка. Явно е, че тоя пунктъ 4 е излишенъ.

Министъръ Й. Качаковъ: Не е излишенъ. Тоя пунктъ се отнася за случая, когато страната, безъ да ѝ е отказано да ѝ се издаде преписъ отъ обжалвания актъ, подава жалба противъ него, безъ да прилага акта, и не прави искане да ѝ се издаде удостоверение, по силата на което да се снабди съ акта.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Тогава е друго.

Министъръ Й. Качаковъ: Тѣй се разбира.

А. Капитановъ (з): Тѣй е.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Анастасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Г. г. народни представители! Азъ ще моля г. министра на правосѣдието да се съгласи съ предложението на г. Ангелъ Томчевъ. Когато се отнася за дефекти, когато е въпросъ за пропускане да се представятъ нѣкои отъ писменитъ доказателства — било акта, било преписи — трѣбва да има една процедура за оставяне безъ движение жалбата, за да може да се съобщи на страната.

Г. Говедаровъ (д. сг): Щомъ сѣ посочени.

А. Капитановъ (з): Да, щомъ сѣ посочени. — Считамъ, че п. 4 на чл. 226 се отнася за случай при едно забравяне, при едно опущение да бѣде представенъ актътъ, макаръ и да е посоченъ. Въ такъвъ случай нѣма да се разглежда жалбата.

Когато жалбата не е подписана и подадена въ установения срокъ, тя трѣбва да бѣде оставена безъ разглеждане. Това може да се приеме, защото това сѣ дефекти непоправими. Но ония дефекти, които ние наричаме поправими, могатъ да бѣдатъ поправени съ едно оставяне на жалбата безъ движение. Нека да се съгласимъ да се направи въ комисията тази поправка.

Министъръ Й. Качаковъ: Очевидно.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ.

Г. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Трѣбва да се има предъ видъ, че създаването института за административното правосѣдие е продиктувано отъ нуждата за защита на общественитъ интереси, като административнитъ актове се поставятъ въ много случаи — когато носятъ порока на едно нарушение на закона —

под контролата и преоценката на съдебната власт. А обществените интереси диктуват да има по възможност по-малко формални пръчки, които биха опънали достъпа до Административния съд и разглеждането по същество от тоя съд на повдигнатите въпроси. Формалните пръчки съществуват с природата на самото административно правосъдие и на целите, които се преследват със създаването му.

Аз се присъединявам към предложението на г. Томчева и бих молил към чл. 225, като пунктове 5 и 6, да се вмъкнат пунктове 4 и 5 на чл. 226, а именно жалбата да се оставя без движение и в ония случаи, когато при нея не е представен обжалваният акт или решение в първообраз, или в завършен препис, както и когато при нея не са представени нужните преписи за връчване на надлежния министър или на надлежното самоуправително учреждение.

Аз съм да се съглася с авторитетното мнение на г. професор Стайнов по тоя въпрос, защото в случая не се касае за липса на един конститутивен елемент, както той се изрази, на жалбата, а се касае за един чисто процесуален въпрос — представянето на обжалвания акт в известен срок. Безспорно е, че без акт жалбата не може да се разглежда; без административния акт, който се обжалва, съдът не може да бъде сезиран. И в такъв смисъл актът е конститутивен елемент, защото трябва да се знае какво се обжалва. Но тук, както казах, въпросът се поставя на една процесуална почва: това е едно формално опущение, или една нередовност и трябва да се даде възможност на лицето, което иска защита от Върховния административен съд, да получи тая защита, като поправи тази нередовност. Не трябва поради едно формално опущение — непредставянето на акта или неподаването му веднага към жалбата — да се лишава едно лице от административно правосъдие. Ако един акт в този смисъл се счита за конститутивен елемент, както излага г. професор Стайнов, тогава аз си задавам въпроса: какъв конститутивен елемент на жалбата представляват непредставените преписи, които трябва да бъдат връчени на надлежния министър или на надлежното учреждение? Конститутивен елемент ли са и тия преписи,...

Г. Говедаров (д. сг.): Никой не поддържа това.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): ... за да се счита, че и в такъв случай жалбата трябва да се остави без разглеждане, както е според законопроекта — п. 5 на чл. 226? Безспорно е, че няма логическа, няма правна връзка на последователност между едното и другото положение. Ако приемем акта в този случай за конститутивен елемент, преписите в никой случай не са конститутивен елемент.

(Председателското място се заема от подпредседателя Н. Шопов)

Г. Говедаров (д. сг.): Безспорно.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Това са, следователно, чисто процесуални въпроси. Ние не искаме жалбата да се разглежда без представянето на акта. В такъв смисъл актът е конститутивен елемент, защото той трябва да бъде при жалбата. Но ние искаме да се даде възможност на едно лице, което по каквато и да било причина е пропуснало да приложи акта — както може да се пропусне представянето на депозит, както може да се случи недостатъчно обективане и т. н. — да представи тоя акт. Аз pledирам, че трябва да му се даде тая възможност от гледището на обществен интерес, защото в много случаи се касае за отмяна на произволно издадени административни актове и обществените интереси диктуват да бъдат тия актове обжалвани пред Административния съд, да бъдат разгледани там, за да може чрез отмяната им да се възстанови погасената правда, за която засегнатото лице или административно учреждение се бори.

По тия съображения аз моля г. министъра да се съгласи да стане тая поправка, това разяснение на пунктове 4 и 5 от чл. 226 към чл. 225, както предложих и г. Томчев.

Ако г. министърът мисли, че е нужно по-спокойно обсъждане, по-голямо въдълбочаване по тоя въпрос, нека го остави за комисията.

А. Томчев (д. сг.): То е ясно.

Г. Говедаров (д. сг.): Няма нужда от разглеждане в комисията.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Но и аз считам, че въпросът е достатъчно ясен.

Председателстващ Н. Шопов: Има думата народният представител г. Ради Василев.

Р. Василев (д. сг.): Г. г. народни представители! Аз се присъединявам към мнението на г. Стайнов, че не може да стане подобно прехвърляне от пункт 4 на чл. 226 към чл. 225, за да се остави жалбата без движение тогава, когато не е представен обжалваният акт. Законът за административното правосъдие дава право на гражданите да търсят свои права пред Върховния административен съд, да отправят жалби до него, обаче, от друга страна, той иска това да става много бързо. Заинтересованите трябва да знаят, че без да представят към жалбата самия обжалван акт, поставят в невъзможност Върховния административен съд да се занимава с тоя акт, да даде ход на жалбата им. Ако няма представен акт, съдът остава без разглеждане жалбата, защото не може да знае дали разглеждането на тая жалба, на тоя акт, влиза в неговата компетентност. Ако актът бъде представен, на жалбата се дава ход. Но ако не бъде представен актът, съдът дава срок да се представи актът и чак когато бъде представен актът, съдът ще се сезира дали е компетентен да се занимава с жалбата или не. Върховният административен съд трябва да разглежда дълга много бърже. Ние го претрупаме с маса други юрисдикции, като от Върховния касационен съд му прехвърляме касационни дълга с купина и производството в него, г. г. народни представители и г. министре, се забави. Съ месеци и години не могат да се разгледат опешни дълга.

Тъзи, които ще търсят защита пред Върховния административен съд, трябва да знаят, че първото нещо е да представят акта, който обжалват, за да види Върховният административен съд, като получи бумагата, дали е компетентен да се занимава с тази жалба или не. Аз съмтам, че досегашната практика на Върховния административен съд в туй отношение не е погрешна. Имаше само един пропуск за случаите, когато отказва надлежният орган на властта да даде акта. И той се уреди сега. Тъй че не би трябвало да се оставя жалбата без движение, докато страната даде акта или препис от него, само за да печели време, а трябва да се оставя без разглеждане.

Друг е въпросът по отношение на преписите за връчване на надлежното учреждение.

Това постановление не се касае за жалбите, по силата на закона за облекчение дълга пред Върховния касационен съд, защото там процедурата е свършено друга. Понеже тъй се иззега от гражданските съдилища, трябва да се запазят същите правила.

Министър И. Качаков: Там е казано, че се прилага законът за гражданското съдопроизводство.

Р. Василев (д. сг.): Щом е казано, добре.

Председателстващ Н. Шопов: Има думата г. министърът на правосъдието.

Министър И. Качаков: Г. г. народни представители! Предложението, което се прави, да се отнесат пунктове 4 и 5 на чл. 226 към чл. 225, е неприемливо. Аз не мога да се съглася с него, защото, освен съображенията, които изтъкна г. Ради Василев за пункт 4 на чл. 226, ще добавя и следното. Съгласно чл. 225, п. 4, иска се жалбата да бъде приподписана от адвокат. Е, кой е този адвокат, който, като приподпише жалбата, няма да знае, че към нея трябва да се приложи и препис от обжалвания акт?

А. Томчев (д. сг.): За залога?

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Прочетете „Държавен вестник“.

Министър И. Качаков: Въпросът за залога е друг. Там често пъти страната не може да изчисли размера на залога, който трябва да се представи. Затова именно от практиката се е наложило да се допусне това изменение на закона, като се даде възможност на страната, по предложение от Административния съд, който оценява размера на залога, да го допълни, да го представи в достатъчен размер.

Също и за пълномощието се налага това изменение по следните съображения. Обикновено тържествено по някой по-голям акт, който засяга голъми негови интереси, идва тук в самата столица да обжалва акта и оставя пълномощното си в нотариуса или пък от

провинцията го дава. Адвокатът нѣма възможност, изучавайки акта, който трѣбва да обжалва, и съобразявайки се съ кѣсото време, въ което трѣбва да подаде въ Административния съдъ своята жалба, да вземе и пълномощно, което му е дадено. Само заради това се предвижда това постановление. И ~~така~~ случаи сѣ много. По тѣзи съображения е допуснато въ чл. 225 за непредставяне на пълномощното и ~~на залогом~~ да се оставя жалбата безъ движение.

А по чл. 226, п. п. 4 и 5, не може да се направи това снизхождение на странитѣ, защото кой не знае, че трѣбва да се представи обжалвания акт? Именното представянето на обжалвания акт е необходимо, за да се види дали въ срока е подадена жалбата, дали правилно се обжалва тоя акт, който отнема права, за да може съдътъ, веднага съ постѣпването на жалбата, само заради това, защото не е обжалванъ отъ страната правоотнемащия административен актъ, да остави жалбата безъ послѣдствие.

Ето защо по тѣзи съображения азъ не мога да се съглася съ направенитѣ предложения и моля да не бждатъ приети.

Колкото се касае до забележката на г. Стайнова, азъ намирамъ, че тя е умѣстна и ще проуча този въпросъ, за да може при третото четене, ако се налага, да се поправи.

Г. Говедаровъ (д. ср): Ако актътъ не е представенъ по вина на заинтересования?

Министъръ Й. Качаковъ: Той ще заяви, че въпрѣки това, че е искалъ преписъ отъ обжалвания актъ, не му е издаденъ такъвъ отъ административния органъ и ще иска удостоверение, за да може да се снабди съ такъвъ преписъ. За тѣзи случаи говори п. 8 на чл. 226.

Същото е и за преписитѣ. Това е една много дребна работа. Кой адвокатъ не знае, че трѣбва да се представятъ преписи и за противната страна? Често пѣти страната може умишлено да не представи тѣзи преписи само и само да продължи срока за обжалването. Представена жалбата въ последния день, следъ туй се оставя безъ движение, за да представи страната преписи, отъ нея и приложенията ѝ. А имайте предъ видъ, г-да, че има заинтересовани отъ изпълнението на обжалвания актъ и че не всички жалби сѣ основателни, затова съдътъ трѣбва да свърши въ кѣсо време дѣлото. Ето защо, за да се отнеме възможността за една вѣчна кореспонденция между съда и страната, е предвидено това.

А. Капитановъ (з): Г. министре, ако позволите.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Нѣмате думата, г. Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Съ разрешението на г. министра.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Искайте думата отъ председателството.

А. Капитановъ (з): Единъ въпросъ искамъ да задамъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Имате думата.

А. Капитановъ (з): Г. министре! Вие се мотивирате, че това сѣ леки опущения, защото обикновено адвокати подаютъ тѣзи жалби. Но вие изпущате изъ предъ видъ, че често пѣти само заради това, защото жалбитѣ не сѣ приписани отъ адвокатъ, а и не сѣ правени отъ адвокатъ, дава се срокъ, за да се приподпишатъ отъ адвокатъ. Въ такъвъ случай, ако вие имате първитѣ дефекти и следъ туй се сложи подписътъ на адвоката, кога ще се поправятъ тѣзи дефекти?

Министъръ Й. Качаковъ: При такива интереси странитѣ винаги отиватъ при адвокатъ.

А. Капитановъ (з): Но единъ адвокатъ може да пише, че се прилага еди-какви-си и да го нѣма приложено. И при такъвъ единъ малък дефектъ, поради това, че е забравено нѣщо, вие ще оставите безъ разглеждане жалбата. Може ли така?

Министъръ Й. Качаковъ: Като не е внимателна, ще тегли послѣдствията. Можемъ ли да дадемъ възможностъ за едно невнимание на страната, вѣчно да кореспондира съдътъ съ нея? Не съмъ съгласенъ.

А. Капитановъ (з): Като оставяте дѣлото безъ движение за известни опущения, оставете го и за непредставяне на приложенията.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 10, който става § 12, така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне рѣшка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 11 става § 13. (Чете)

„§ 13. Чл. 226 се измѣня така:

Жалбата се оставя безъ разглеждане въ разпоредително заседание:

1) когато въ нея не е означено отъ кого или противъ кой актъ се подава;

2) когато отъ нея не се вижда какво иска подателятъ ѝ;

3) когато не е написана на български езикъ или не е подписана отъ подателя ѝ;

4) когато при нея не е представенъ обжалвания актъ или решение въ първообразъ или въ завѣренъ преписъ;

5) когато при нея не сѣ представени нужнитѣ преписи за връчване на надлежния министъръ или на надлежното самоуправително учреждение;

6) когато е подадена не въ установения срокъ;

7) когато некомпетентността на съда е очевидна;

8) когато въ сроковетъ, дадени му по забележката къмъ чл. 224 и по чл. 225, подателятъ ѝ не е представилъ обжалвания актъ или не е поправилъ допустнатитѣ опущения;

9) когато подателятъ писмено заяви, че оттегля жалбата; и

10) когато администрацията удостовери, че е удовлетворила тжителя и последниятъ не възрази въ седмодневенъ срокъ отъ съобщението, което съдътъ му направи.

За оставенитѣ безъ разглеждане жалби се обявява въ „Държавенъ вестникъ“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 11, който става § 13, така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне рѣшка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 12 става § 14. (Чете)

„§ 14. Къмъ чл. 227 се прибавя следната четвърта алинея:

Ако жалбата засѣга непосредствено правата или интереситѣ на трети лица, макаръ и непосочени отъ подателя, съдътъ, по указание на докладчика, постановява да имъ се съобщи за постѣпването на жалбата“.

Тази алинея се измѣни отъ комисията така: „Ако жалбата засѣга непосредствено правата и интереситѣ на трети лица, посочени или непосочени отъ подателя, съдътъ, по указание на докладчика, постановява да имъ се съобщи за постѣпването на жалбата“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 12, който става § 14, така, като се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне рѣшка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 13 става § 15. (Чете)

„§ 15. Къмъ чл. 231 се прибавя следната втора алинея:

Следъ като се обяви за насрочването на дѣлото, представянето на нови доказателства не се допуша, освенъ ако съдътъ признае, че тѣ не сѣ своевременно представени по уважителни причини и, при това, сѣ дотолкова съществени, че безъ събирането имъ не би могълъ да постанови правилно решение“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. ср): Г-да! Искамъ тукъ да обърна вниманието ви върху едно обстоятелство, което, споредъ мене, не е безъ значение.

Административниятъ процесъ се отличава доста чувствително отъ гражданския процесъ между другото и по това, че въ административния процесъ могатъ да бждатъ представявани доказателства до последния моментъ преди започване разглеждането на дѣлото. Съ това се иска да се установи, че въ гражданския процесъ, кждето има две страни да се състезаватъ, кждето изненади сѣ възможни, не може до разглеждането на дѣлото да се представятъ доказателства, но въ административния процесъ, въ който се явява страна администрацията, която издава административния актъ, може всѣкога да се представятъ доказателства. При отгнната на актове отъ Върховния административенъ съдъ имаме единъ формаленъ процесъ: законенъ или незаконенъ е издадениятъ административенъ актъ и сравнително рѣдко се случватъ процеси, при които да се представятъ доказателства. Затуй

въ съдебно-административната процедура е установен принципът, че до последния момент могат да се представят доказателства. Сега съгласно § 13, който става § 15, се прави едно отклонение. Там се казва: (Чете) „След като се обяви за насрочването на дѣлото, представянето на нови доказателства не се допуска, освен ако съдътъ признае“... и пр.

Г-да! Наистина, съдътъ пакъ има възможностъ да приеме доказателства, но азъ мисля, че тѣжителятъ не може да знае кога ще се обяви насрочването на дѣлото, защото това не зависи отъ него, за да представи доказателства. Ако трѣбва да се сложи нѣкакъвъ срокъ за представяне доказателства преди разглеждане на дѣлото, за да се избѣгнатъ абсолютно всѣкави изненади, азъ бихъ приелъ да се сложи поне едноседмиченъ срокъ. Но ако се сложи като предѣлъ за представяне на доказателствата денятъ на насрочването на дѣлото, което най-често е много рано преди разглеждането на дѣлото, вие лишавате тѣжителя отъ възможността да представи доказателства.

Азъ бихъ молилъ г. министра — безъ да правя пакъ предложение, защото такива процесуални въпроси не е желателно веднага да ги решаваме — да се съгласи да отиде и тоя въпросъ въ комисията, където можемъ спокойно да го разгледаме и да видимъ дали нѣма да бѣде по-добре, ако си остане старото положение: да може да се представятъ доказателства до последния моментъ на гледането на дѣлото или пъкъ да се възприеме едно ново положение — въ седмодневенъ срокъ преди разглеждането на дѣлото. Азъ не правя предложение, но бихъ молилъ въ комисията да се разгледа този въпросъ.

Министъръ И. Качаковъ: Азъ ще направя едно предложение, което мисля, че ще ви задоволи. Азъ предлагамъ въ § 13, който става § 15, прибавената нова алинея къмъ чл. 231 да се изхвърли и вмѣсто нея да се прибави новъ членъ 228а съ следното съдържание: (Чете) „Нови доказателства, непосочени въ жалбата за отиѣна, могатъ да бѣдатъ представени въ месеченъ срокъ отъ постѣпването на жалбата въ съда.“

„Следъ изтичането на този срокъ представянето на нови доказателства не се допуска, освенъ ако съдътъ признае, че тѣ не сѣдновременно представени по уважителни причини или сѣд дотолкова съществени, че безъ събирането имъ не би могълъ да постанови правилно решение“.

Г. Говедаровъ (д. сг): И въ последния случай да се постави 7-дневенъ срокъ.

Министъръ И. Качаковъ: Първата алинея цели да отстрани изненадитъ за противната страна. Втората алинея, обаче, допуска приемането на доказателствата, когато не по вина на страната тѣ не сѣ били представени или сѣ толкова съществени, че безъ тѣхъ не може да се постанови правилно решение. Азъ ще моля да се приеме това предложение.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Тогава този § 15 за прибавяне втора алинея къмъ чл. 231 не може да остане въ тази редакция.

Министъръ И. Качаковъ: Втората алинея къмъ чл. 231 се изхвърля.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Да, трѣбва да се изхвърли. Азъ искахъ да направя предложение да остане представянето на доказателствата и следъ насрочване на дѣлото.

Министъръ И. Качаковъ: Какъ може да остане и следъ насрочването? Съдътъ, веднага следъ постѣпване на жалбата, ако всичко е въ редъ, поради важността на въпроса, може да насрочи дѣлото.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Въ такъвъ случай се запазва чл. 228 и се туря новъ чл. 228а. Тогава азъ се отказвамъ отъ предложението си.

Г. Говедаровъ (д. сг): Въ такъвъ случай и противната страна ще може да представя доказателства.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цвѣтанъ Пупешковъ.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Всички тия измѣнения по процедурата въ Административния съдъ азъ смѣтамъ, че се дължатъ на едни бюрократически схващания, които сѣ обладали магистратурата и които по отношение на Касационния съдъ имаха извѣ-

стно оправдание донейде съ претрупаността на Касационния съдъ. Тѣ бѣха направени съ изключителния законъ за облекчението работата на Върховния касационенъ съдъ, което се наложи временно, но което не направи голѣма честъ на нашето правосѣдие, защото създава голѣмо стѣснение за съдещитъ се.

Административниятъ процесъ и административното правосѣдие иматъ позеचे публиченъ интересъ, откожкото игра на частнитъ интереси на странитъ, които да спорятъ помежду си. И тѣкмо въ името на публичния интересъ, само законни административни актове да бѣдатъ изпълнявани, е допустнато въ процедурата по закона за административното правосѣдие — който не е много отдавнашенъ, а отъ 1911/1912 г., създаденъ следъ дълги проучвания — съдътъ самичкъ да събира доказателства. И досегашната практика правила допусчане, въ интереса на законността, даже следъ разглеждането на дѣлото да се събиратъ доказателства. Има случаи презъ време на съещанията на съда да се изискватъ и събиратъ преписки отъ министерствата, дѣла отъ съдилищата, ако нѣкой процесъ има връзка съ съдебното дѣло. Въобще събирането на доказателства по тия дѣла представлява доста рѣдкъ случай; по много рѣдко изключение можеше да се нареди извършване на огледъ или разпитъ на свидетелитъ; по-често страната използваше по единъ косвенъ начинъ едно обезпечение на доказателствата, но и то бѣше въ много рѣдки случаи. И най-изобретателната страна бѣше много стѣснена по отношение на доказателствата; обикновено и страната и съдътъ използваха само това, което е събрано въ административната преписка, която представлява нѣщо като първоинстанционно дѣло; рѣдко ще се случи да се прави справки отъ други учреждения. По закона докладчикътъ е длъженъ, поради характера на този процесъ, самичкъ да събира всичко необходимо за освѣтление на съда въ името на публичния интересъ, който трѣбва да наддѣлѣ. Не бива въ Административния съдъ да прокараме строгата формалистика на гражданския процесъ: „който е бдителенъ, ще му се запази интересътъ, а който нехае, носи послѣдствието на нехайството си, пропуска срокове, пропуска доказателства“. Тукъ съдътъ самъ е длъженъ да действа, той има инициатива. Не може, разбира се, да се отрече съдействието на самата заинтересована страна, която може да събира доказателства и въ последния моментъ да ги представи. При това тѣ нѣма да се състоятъ въ много нѣщо, за да се претрупа съдътъ и главно да се изненада.

Министъръ И. Качаковъ: Не съдътъ, противната страна ще бѣде изненадана.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Противната страна, която въ повечето случаи е публичната власт, която е длъжна като инстанция по същество всичко да има налице, обикновено е най-добре освѣтлена по въпроса и не може да бѣде изненадана. Обикновено отъ едната страна стои, да кажемъ, една община, заинтересована въ отцепване на землѣ. Министерството на вътрешнитъ работи обикновено не се представлява, макаръ че неговиятъ актъ е обжалванъ. Явява се насрещната община и тя е толкова версирана, толкова ориентирана въ работата,...

Министъръ И. Качаковъ: Тя е именно, която ще се изненада.

Ц. Пупешковъ (д. сг):... че съ нищо не може да бѣде изненадана по отношение на процеса, защото всичко е ясно за нея. Само по благоволение на съда ще става събирането на доказателствата, които самиятъ съдъ служебно е длъженъ да събира. Заради туй азъ смѣтамъ, че едно отклонение отъ досегашната практика, която не представлява никаква спѣнка за правосѣдието, не е оправдано, особено, когато се касае само за дѣла за отиѣна, а не и за дѣла по касационни жалби, при които и безъ туй страната не представя доказателства, при задължението, което, по силата на закона, тежи на докладчика той да събере всичко, което е нужно за освѣтление на процеса. Азъ считамъ, че не би трѣбвало да се поставя това ограничение, а да си остане разликата между административното и гражданското правосѣдие. Въ гражданския процесъ, който има състезателенъ характеръ, може да се допустне известна формалистика по-строга, по-разрушителна, така да се каже, за интереситъ на странитъ, може да се наложатъ санкции на странитъ за тѣхната небдителностъ, но въ административния процесъ трѣбва да се остави да наддѣлѣ публичниятъ интересъ.

Този новъ духъ, азъ смѣтамъ, се дължи на едно ново схващане, пренесено въ последно време отъ Върховния

касационен съд, според което непременно цѣлата практика на гражданското правосъдие трѣбва да се приспособи и къмъ административното. Така си обяснявамъ азъ цѣлия този законопроектъ, съ който се налага толкова много ограничения, които външно иматъ повече системата на единъ правилникъ, отколкото системата на единъ законъ, кждето трѣбва да се сложатъ повече принципиални постановления, а не такива дребни подробности, каквито се предлагатъ съ законопроекта.

Специално за случая азъ вѣрвамъ, че г. министърътъ ще се съгласи, предъ видъ особения характеръ на административния процесъ и на публичния интересъ, който е вложенъ въ него, да не се злоупоставятъ странитѣ, още повече, че съдътъ нѣма никой пътъ да бѣде изненаданъ, а пъкъ противната страна е достатъчно заинтересована и защитена — тя е предупредена отъ по-рано. Съ тия изменения се дава състезателенъ характеръ на административното правосъдие, като се поставя на началата на единъ споръ между две страни, когато неговата сжщина е въ инициативата на самия съдъ да издири истината и да даде правосъдие.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Азъ преди малко развихъ мисълта, че не би трѣбвало да се поставятъ строги формални прѣчки при събиране на доказателствата, които трѣбва да се представятъ въ Административния съдъ и че пътятъ, по който трѣгваме сега, е пътъ стѣснителенъ, пътъ, чрезъ който се заприщва възможността да може единъ административенъ актъ да бѣде правилно прецененъ отъ Върховния административенъ съдъ при наличностъ на всички необходими доказателства. Въ случая като-че-ли по единъ изкуственъ начинъ искаме да ограничимъ достъпа на спорящитѣ страни до Административния съдъ. Г. Пупешковъ твърде правилно обрисова положението, което ще се създаде чрезъ тия формални прѣчки, които се прокарватъ съ законопроекта. Въ него има наредба, споредъ която Административниятъ съдъ може да отмѣни единъ административенъ актъ даже по мотиви непосочени въ жалбата отъ заинтересованата страна, което значи, че и самиятъ Административенъ съдъ е призванъ да бди въ защита на обществения интересъ, а обществениятъ интересъ въ случая се състои въ това: да не може да бѣде прилаганъ единъ противозаконенъ и произволенъ административенъ актъ даже когато заинтересованата страна не е посочила неговия недѣгъ. Отъ друга страна, вие лишавате сжщата страна, лишавате административното правосъдие отъ възможността да бѣде то добре освѣтлено съ представяне на доказателствата, които въ даденъ моментъ нѣма подъ ржка, ...

Министъръ Й. Качаковъ: Какъ го лишаваме! Защо така говорите?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Ще Ви кажа. — ... лишавате го отъ новитѣ доказателства, чрезъ които Административниятъ съдъ би могълъ да намѣри истината — да се освѣтли.

Г. министърътъ прави предложение единъ месецъ следъ постѣпване на жалбата да могатъ да бѣждатъ представени тия нови доказателства. Известно е, че жалбитѣ въ много случаи се разглеждатъ една година, година и половина следъ постѣпването имъ въ съда, а се подаватъ въ съда въ единъ строго опредѣленъ срокъ. Въ много случаи странитѣ сж принудени да бѣрзатъ съ подаването на жалбата, за да запазятъ срока, безъ да сж имали възможностъ да събератъ всички доказателства въ подкрепа на тѣхната жалба. Тия доказателства може да се събиратъ и по реда на обезпечение на доказателствата, по реда на всевъзможни проучвания или по другъ начинъ, и когато страната е принудена да бѣрза съ подаване на жалбата, вие не трѣбва да я ограничавате съ единъ така кратъкъ срокъ, въ който да представи и тия полезни доказателства, събрани по-късно. Най-добре е да не се опредѣля срокътъ за представянето на тия доказателства въ зависимостъ отъ времето следъ постѣпване на жалбата въ съда, а да се опредѣли, както е обикновено, тсва време въ зависимостъ отъ деня, когато е насрочено дѣлото — 3 или 7 дена преди деня, въ който е опредѣлено да се гледа дѣлото. По таквъ начинъ ще се даде възможностъ на заинтересованата да даде всички оня материалъ, при наличността на който ще може да се изгради едно правилно издадено решение. Инакъ, съ предложението, което е въ проекта, а така сжщо съ предложението, което г. министърътъ прави, странитѣ въ много случаи ще бѣждатъ лишени отъ въз-

можността да бѣждатъ полезни и на себе си, и на съда чрезъ представянето на доказателства, които сж могли да събератъ, макаръ и малко по-късно, но, безспорно, по-рано отъ деня, опредѣленъ за гледане на дѣлото.

Ето защо азъ бихъ молилъ, ако въобще трѣбва да се опредѣля срокъ, ако въобще трѣбва да минемъ къмъ този начинъ на формализмъ и да се отклонимъ отъ сжщността на целитѣ на административното правосъдие, този срокъ да бѣде най-късно 7 дни преди деня, опредѣленъ за разглеждане на дѣлото.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема предложението на г. министра на правосъдието, а именно: (Чете) „Въ § 13, който става § 15, прибавената нова алинея къмъ чл. 231 се изхвърля и вмѣсто нея се прибавя новъ членъ 228а, съ следното съдържание: „Нови доказателства, непосочени въ жалбата за отмѣна, могатъ да бѣждатъ представени въ месеченъ срокъ отъ постѣпването на жалбата въ съда.“

Следъ изтичането на този срокъ представянето на нови доказателства не се допуска, освенъ ако съдътъ признае, че тѣ не сж своевременно представени по уважителни причини или сж допълкова сжществени, че безъ събирането имъ не би могълъ да постанови правилно решение“, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 14 става § 16. (Чете)

„§ 16. Чл. 236 се измѣнява така:

Върховниятъ административенъ съдъ разглежда дѣлата по жалби за отмѣна на министерски административни актове въ общо събрание на всичкитѣ отдѣления.

Всички останали дѣла по жалби за отмѣна на административни актове по чл. чл. 214, п. 1, и 215 се разглеждатъ въ отдѣленията на съда, освенъ ако председателятъ или съдътъ намѣри, поради важността на подлежащитѣ на разрешение въпроси, за необходимо да предаде дѣлото за разрешение въ общо събрание.

Дѣлата по касацонни жалби противъ окончателнитѣ по сжщество решения на разнитѣ административни юрисдикции (чл. 214, п. 2) се решаватъ въ опредѣленията на съда по правилата на настоящия законъ. Въ общото събрание тѣ се внасятъ за разглеждане, ако отдѣлението признае, че има нужда да се разясни смисълътъ на законитѣ за еднообразна практика.

Дѣлата по касацонни жалби противъ решенията на окръжнитѣ сждилища, подсъдни на Върховния административенъ съдъ по специални закони, се разглеждатъ въ отдѣленията на съда по правилата на закона за гражданското сждопроизводство за Върховния касацоненъ съдъ.

Отдѣленията заседаватъ въ съставъ: председателъ и не по-малко отъ двама членове“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 14, който става § 16, тѣй, както се докладва, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 15 става § 17. (Чете)

„§ 17. Въ чл. 237 въ края на първа алинея думитѣ: „въ отдѣленията по трима“ се заличаватъ“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 15, който става § 17, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 16 става § 18. (Чете)

„§ 18. Чл. 238 се измѣнява така:

Касацоннитѣ жалби противъ решенията на административнитѣ юрисдикции трѣбва да съдържатъ ясна формулировка и обосновка на касацоннитѣ поводи.

Допълнителни касацонни жалби могатъ да се подаватъ най-късно 7 дни преди опредѣления за разглеждането на дѣлото день.

Къмъ този членъ комисията прибави следната нова алинея: (Чете)

„Върховниятъ административенъ съдъ се произнася, както по означенитѣ въ касацонната жалба поводи, тѣй и по основанията, които прокурорътъ посочи или съдътъ самъ намѣри за отмѣна на обжалваното решение“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 16, който става § 18, тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 17 става § 19. (Чете)

„§ 19. Въ чл. 242 между думите „се съобщава“ и „незабавно“ се прибавят следните думи:
„въ преписъ или извѣщение, завѣрени отъ секретаря“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народните представители приематъ § 17, който става § 19, тъй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): § 18 става § 20 (Чете)

„§ 20. Чл. 244 се измѣнява така:

Длъжностно лице, което въ срокъ отъ 7 дни не издаде на участващитъ въ дѣлата лица документи или завѣрени преписи отъ тѣхъ по предявено му удостовѣрение на сѣда, се глобява отъ 100 до 2.500 лева отъ председателя на сѣда. Глобата може да бѣде отмиѣнена отъ сѣда, ако глобениятъ представи въ двеседмиченъ срокъ отъ съобщението уважителни причини.“

Г. Говедаровъ (д. сг): 100 л. глоба — то е смѣшна работа!

Министъръ Й. Качаковъ: Отъ 100 до 2.500 л. — споредъ важността на случая.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народните представители приематъ § 18, който става § 20, тъй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д. сг): § 19 става § 21. (Чете)
„§ 21. Следъ чл. 249 въ закона се прибавя:

Отдѣлъ IV.

Преписи за подсъждностъ.

Чл. 250. Върховниятъ административенъ сѣдъ самъ решава, подлежи ли постѣпилата у него жалба на негово разглеждане.

Чл. 251. Преписитъ за подсъждностъ между гражданскитъ сѣдилища и Върховния административенъ сѣдъ, както и повдигнатитъ по реда на чл. чл. 79 и 80 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство преписи за подсъждностъ между гражданскитъ сѣдилища и административнитъ учреждения или лица, се разрешаватъ отъ особенъ сѣдъ за пререкания, който се състои отъ по трима сѣдии отъ Върховния касационенъ сѣдъ и отъ Върховния административенъ сѣдъ, подъ председателството на първия председател на Върховния касационенъ сѣдъ.

Членоветъ на сѣда за пререкания се избиратъ за 2 години въ общи събрания на съответнитъ върховни сѣдилища.

Чл. 252. За всѣка преписъ за подсъждностъ се съобщава на странитъ, които могатъ въ седмодневенъ срокъ да представятъ писмено своитъ бележки.

Чл. 253. Преписитъ за подсъждностъ се разрешаватъ въ закрито заседание следъ изслушване доклада на едного отъ членоветъ, опредѣленъ отъ председателя, и заключението на главния прокуроръ при Върховния административенъ сѣдъ.

Чл. 254. Ако преписъта бѣде уважена, производството предъ сѣда, предъ който е била възбудена, се прекратява по право; въ противенъ случай на дѣлото се дава по-нататъшенъ ходъ.

Преписи отъ решението на сѣда за пререкания се изпращатъ незабавно на окръжния управител и на сѣда, предъ който е била възбудена преписъта, заедно съ неговото дѣло.

Чл. 255. Когато и гражданскитъ сѣдилища, и Върховниятъ административенъ сѣдъ съ окончателни опредѣления сѣ се признали некомпетентни да разглеждатъ единъ споръ, страната може да се отнесе съ жалба до сѣда за пререкание, като представи преписи отъ нея и отъ споменатитъ опредѣления за врѣжане на противната страна.

Следъ като се врѣжатъ преписитъ и изтече седмодневниятъ срокъ за обяснение на противната страна, сѣдътъ се произнася по реда на чл. чл. 253 и 254.

Чл. 256. Когато Върховниятъ касационенъ сѣдъ признае единъ административенъ актъ за незаконенъ, а Върховниятъ административенъ сѣдъ признае сѣщия актъ за законенъ, главниятъ прокуроръ на единия или другия сѣдъ отнася служебно въпроса въ сѣда за пререкание въ интереса на закона.

Решенията на сѣда за пререкания се обнародватъ и сѣ задължителни за всички сѣдилища.“

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народните представители приематъ § 19, който става § 21,

тъй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за разширение на желѣзнопѣтната мрежа и пристанищата.

Моля секретаря г. Жеко Желябовъ да прочете законопроекта.

Секретаръ Ж. Желябовъ (р): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 70)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Антонъ Пентиевъ.

А. Пентиевъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Г. министърътъ на желѣзницитъ ни е представилъ законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за разширение на желѣзнопѣтната мрежа и пристанищата, съ мотиви къмъ него достатъчно подробни и изчерпателни. Даннитъ, които той дава въ тѣзи мотиви, особено по изпълнението на първоначално установената строителна програма до края на 1932 г., ми даватъ възможностъ да направя своитъ заключения.

Въ мотивитъ си г. министърътъ на желѣзницитъ казва, че до края на 1932 г. отъ линиитъ, които сѣ били обектъ на закона за разширение на желѣзнопѣтната мрежа, даже при ограниченията на тѣхния размѣръ, съгласно съ законитъ отъ 1925 и 1927 г., сѣ привършени и пуснати въ редовна експлоатация 607 км. нови линии и две пристанища, на обща стойностъ 1.395.000.000 л., а понастоящемъ се намиратъ въ постройка 16 желѣзнопѣтни линии съ обща дължина 744 км. и 9 пристанища. По тѣзи последнитъ линии и пристанища, които се работятъ сега, сѣ извършени работи на обща стойностъ 630.000.000 л., а за окончателното имъ привършване, безъ стойността на голѣмитъ тунели по подбалканската линия и по линията Свищовъ—Левски—Ловечъ—Троянъ—Карлово—Пловдивъ, ще бѣдатъ необходими още около 820.000.000 л. Населението отъ прѣко заинтересованитъ общини е дало 549.000.000 л., отъ които за постройката на построенитъ желѣзнопѣтни линии 238.000.000 л. и за строящитъ се такива 260.000.000 л., плусъ отчужденията на необходимитъ земи за постройка на линиитъ — въ тежестъ на заинтересованитъ общини — възлиза на 51.000.000 л. Другата частъ на населението въ царството е спомогнало за постройката на казанитъ линии съ 162.000.000 л. Употрѣбената за сѣщитъ линии редовна трудова повинностъ възлиза на сумата 140.000.000 л.

Тѣзи данни, г. г. народни представители, ми даватъ възможностъ да направя следнитъ заключения.

Първо, установената строителна програма за разширение на желѣзнопѣтната мрежа и на пристанищата е въ твърде обширенъ масштабъ, даже и при ограниченията, последвали съ законитъ отъ 1925 и 1927 г.

Второ, въ разширението на обектитъ на строителната програма, при проектирането и изпълнението на работитъ по нѣкои желѣзнопѣтни мрежи, не сѣ играли преимуществова роля голѣмитъ и належащитъ държавни нужди и интереси, а повече това е било резултатъ на вслушване и изпълнение исканията на партизани, за да се подчертае тѣхното влияние предъ населението.

Трето, при проектирането и строежа на желѣзнопѣтни мрежи не се е държало никаква смѣтка за възможноститъ на държавата, за нейнитъ располагаеми срѣдства, изобщо имало е едно лудо надпреварване въ строежа. Често пѣти въ миналото всѣко едно искане се е удоволетворявало при предположенията, че всички землени работи ще бѣдатъ извършвани отъ мѣстното население, безъ да се смѣта, че това население може да извърши само едни землени работи, които за постройката сѣ отъ малка стойностъ и че най-важната стойностъ за постройката на желѣзнопѣтнитъ линии иматъ съоръженията.

Четвърто, не се е държало никаква смѣтка за неизползването дълги години хвърленитъ милиони въ намиращитъ се въ постройка желѣзнопѣтни линии и пристанища, извършенитъ работи по които, споредъ мотивитъ на г. министра на желѣзницитъ, къмъ края на 1932 г., възлизатъ на 630 милиона лева, при неизвестностъ кога ще бѣдатъ завършени тѣзи линии въ окончателенъ видъ и открити за експлоатация. Най-ясенъ примѣръ е линията Пловдивъ—Карлово, която се строи повече отъ 10 години и за която работитъ отъ една страна се извършватъ, а отъ друга се наполовина разрушаватъ.

Пето, твърде малко управляващитъ сѣ си давали отчетъ въ миналото за голѣмата тежестъ, съ която се е товарило населението, въ по-голѣмата си частъ земеделско, съ дългогодишното изпълнение на временната трудова по-

винност и съ железнопътния данък — 10% върху поземелния налог и 3% върху данъка занятие и данъка върху дружествата. Тази продължителност въ изпълнение трудовата повинност е довела населението до тамъ, че да му дотегне и да избѣгва повече изпълнението ѝ, което ясно става отъ данните, които г. министърътъ на железниците ни дава въ мотивите къмъ законопроекта, като казва, че постъпленията отъ тази повинност прогресивно намаляватъ и презъ 1932/1933 г. тя е дала само около 50 милиона лева въ пари и около 17 милиона лева въ обработени надници.

Въ края на моите заключителни изводи считамъ за умѣстно да подчертая: първо, че е необходимо, въ предстоящия строителен сезонъ, г. министърътъ на железниците, следъ проучване, кои железнопътни мрежи въ строежъ сж близки къмъ края на завършването си, да насочи по-големи кредити за окончателното имъ довършване още презъ настоящата година и откриването имъ за експлоатация. Така ще могатъ да бждатъ използвани милионите, вложени въ строежа имъ отъ доста дълги години.

Второ, да не се започва строежъ на нови железнопътни линии, додето не се довършатъ окончателно започнатите вече такива.

Трето, г. г. инженерите, натоварени съ изучаването и проектирането на железнопътните линии, по-малко да се ръководятъ отъ партизанските желания, а да изхождатъ само отъ стремежа железнопътната линия да бжде стабилна, икономична, удобна за движение и стокотоваръ и по-добре да служи за стопанското и културно повдигане на населените мѣста, покрай и презъ които минава.

Г. министърътъ на железниците влага въ предложения отъ него законопроектъ единъ новъ принципъ — железниците да се строятъ съ сръдствата на цѣлото население, и то презъ редъ поколения, като се измѣня и системата на търсенето на тѣзи сръдства. Затова въ законопроекта се предвижда единъ основенъ железнопътенъ данъкъ въ размѣръ на 20 л. годишно за всѣки жителъ на царството, безъ разлика на подданство, надъ 21-годишна възраст.

Министъръ С. Костурковъ: „Данѣкоплатецъ“ — не „жители“.

А. Пентиевъ (д): Принципътъ да се строятъ железниците съ сръдствата на цѣлото население ние напълно споделяме. Гледището, какво прѣко заинтересуваните отъ новостроящите се железнопътни линии общини — прокарано въ по-ранния законъ или въ стария текстъ на закона — би трѣбвало да носятъ всецѣло тежестта на постройката на тѣзи линии, е несъстоятелно. Използуването на железнопътните линии не става изключително само отъ близкостоящите, на 10, 15, 20 или 30 км. общини. Тѣ еднакво обслужватъ и населението отъ цѣлото царство, тѣ услужватъ за общото стопанско преуспѣване и културно повдигане на всички крайща на страната. Голѣма частъ отъ близкостоящото до дадена железнопътна линия население, което редъ години е изпълнявало временната си трудова повинност въ постройка на тази железнопътна линия и е плащало за нейната постройка 10% върху поземелния данѣкъ, може да не му е изпадало случай да я използва, когато други, много по-далекъ наолящи се хора, въ зависимост отъ тѣхната професия, може много по-често и много по-скоро да използватъ тая новопостроена железнопътна линия. Затова построяването на железнопътните линии справедливо е да засегне цѣлото население на царството, както това е прокаралъ г. министърътъ въ законопроекта, като е предвидѣлъ единъ основенъ железнопътенъ данѣкъ въ размѣръ на 20 л. годишно за всѣки данѣкоплатецъ.

По този данѣкъ азъ ще направя само една бележка, а именно — относно размѣра. Въ законопроекта този данѣкъ е еднакъвъ за всички данѣкоплатци — бедни и богати. Този данѣкъ, споредъ мене, би трѣбвало да бжде съобразно имотното състояние на данѣкоплатеца. Ние намираме, че ще бжде умѣстно и справедливо, този основенъ железнопътенъ данѣкъ да бжде на категории: отъ 20 до 60 л. — 20, 30, 40, 50 и 60 л. — въ зависимост отъ имотното състояние и доходи на облагаемия. Това разграничаване на данѣкоплатците се оправдава още отъ това, че повече използватъ железнопътните линии по-состоятелните. Съ установяването на този основенъ данѣкъ въ началенъ размѣръ 20 л. и максималенъ — 60 л. върхуначната 10% върху поземелния данѣкъ, както е въ текста на сега действащия законъ, се премахва.

Едновременно съ предвиждането на основния железнопътенъ данѣкъ въ законопроекта, смѣтамъ, че щѣше да бжде добре и умѣстно, ако г. министърътъ на железниците въ своите мотиви бѣше посочилъ на каква обща

сума би се очаквало да възлѣзе приходътъ вследствие това измѣнение, за да може всѣки единъ отъ насъ да види на какво се разчита за предстоящия и по-нататъшния строителни сезони

Министъръ С. Костурковъ: 28 милиона лева — много дребна работа.

А. Пентиевъ (д): . . . и да можемъ да видимъ какъвъ резултатъ може да се достигне до завършване на сезона по строящите се железнопътни линии. Но азъ мисля, че г. министърътъ ще направи изложение по тоя въпросъ.

(Председателското мѣсто заема подпредседателътъ Н. Захарневъ)

Законопроектътъ ограничава въ бждеще облагането на населението въ прѣко заинтересуваните общини максимумъ до 7 години. По стария текстъ на закона това облагане бѣше неограничено — дотогава, додето постройката на железнопътната линия се довърши. Това бѣше твърде несправедливо. Защото, както у насъ досега сж се започвали постройките на железнопътни линии, безъ да се мислило кога могатъ да бждатъ завършени тѣ, такъвъ единъ данѣкъ, собствено такава една повинност, каквато е временната трудова повинност по постройката на железници, е била твърде отекчителна за населението.

Законопроектътъ предвижда намаление на работните дни отъ 10 на 5. Нимирамъ, че това е сжщо едно умѣстно облекчение на населението. Максимумътъ на годините — 7 години — презъ които ще бжде облагано населението въ прѣко заинтересуваните общини, смѣтамъ, че е твърде голѣмъ. Ще бжде добре да се намали на 5 години. Смѣтамъ, че ако една железнопътна линия се строи съ по-голема планомерностъ и ако се разчита напълно на нуждите сръдства, 5 години не сж малко.

Въ новия чл. 8 се опредѣля размѣрътъ на надниците: 30 л. за пешаки, 70 л. за колари, и за моторни коли и лодки — 300 лева. Това е основателно, споредъ мене, и съответствува на днешните надници. Само ще обърна вниманието върху обстоятелството, че щомъ е повинност, тя трѣбва да се понася еднакво отъ всички. Би трѣбвало надницата за коларите да бжде 75 вмѣсто 70 л., защото се предвиждатъ два работни дни съ кола — по 75 л., това прави 150 л. За пешаците се предвижда 30 л. надница, по 5 дни — 150 лева. А за моторните коли и лодките би трѣбвало, вмѣсто 300 л., да се предвиди надница отъ 150 до 200 л., още повече, че споредъ чл. 9 на законопроекта, преобърнатата задължително въ пари временна трудова повинност на коларите и лодкарите се събира въ размѣръ на стойността на три надници за пешаки.

Законопроектътъ урежда и материята относително дължимите отъ държавата обезщетения за извършени досега или за предстоящи да се извършватъ отчуждения, и по поводъ изземването на необходими за постройката на линии материали отъ частни и обществени имоти, по единъ начинъ, който азъ намирамъ за по-целесъобразенъ, по-практиченъ и по-облекчителенъ за общините и за частните лица, а сжщо и за успѣшния ходъ на работите по постройката на железнопътни линии.

Тукъ имамъ да направя една бележка. Споредъ досегашните нареждания въ закона, стойността на отчуждените частни имоти се изплащаше отъ прѣко заинтересуваните общини въ постройката на железници или пристанища, поради което, отъ една страна, общините и при така разстроено имъ финансово положение се товарѣха съ прѣкосилили за тѣхъ тежести, а, отъ друга страна, частните лица, на които се отчуждаваха имоти, биваха ощетявани, защото трѣбваше да чакатъ редъ години, додето си получатъ съответното обезщетение, тѣй като общините не разполагатъ съ сръдства. Сега въ законопроекта се предвижда това да става отъ Главната дирекция на железниците и пристанищата отъ предвидените по законопроекта постъпления.

Въ стария текстъ на закона е казано, че въ тежестъ на общините сж само най-необходимите земи за прокарването на новите железници и пристанищата, а всички земи, които се отчуждаватъ за бждещи разширения, се заплащатъ отъ държавата. Въ законопроекта се казва, че се отстъпватъ безвъзмездно имотите на окръжните постоянни комисии и на градските и селски общини, отчуждението на които е било обявено съ указъ, въ връзка съ нуждите на изоброните въ чл. 1 на закона за разширение на железнопътната мрежа и пристанищата линии, или за разширение или подобрене на сѣществувашите железнопътни станции и пристанища. Считамъ и намирамъ, че това постановление на законопроекта е несправедливо, още повече че се касае за имоти на градски и селски общини, които по текста на сѣществувания законъ сж вече при-

добили права. И азъ считамъ, че ще бъде умѣстно — още повече при установяването на основния желѣзнопътенъ данѣкъ отъ 20 л. — да се приеме, щото всички общински имоти, които се отчуждаватъ, да бъдатъ заплащани, както частнитѣ имоти, отъ фонда, който се образува при Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата.

Ако ли това не се възприеме изцѣло, то би трѣбвало къмъ самия законопроектъ да се постави забележка въ смисълъ, че общини, на които сѣ завзети земи до влизане въ сила на настоящия законъ, се считатъ като придобили право по съществуващитѣ закони отъ 1923, 1925 и 1927 г. и земитѣ имъ трѣбва да се заплатятъ — както е случаятъ съ Варненската община и нѣкои други.

Съ законопроекта прѣко заинтересованитѣ общини се освобождаватъ за въ бъдеще отъ задължението имъ по досега съществуващия законъ да внасятъ на Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата отъ 3 до 5% отъ редовнитѣ си приходи по бюджета. Това, не ще съмнение, е едно много съществено облекчение за общинитѣ.

Съ § 2 отъ законопроекта се отмѣня чл. 3 отъ закона, като се предвижда новъ чл. 3, съ следното съдържание: (Чете) „Общини, отстоящи отъ новостроящитѣ се желѣзнопътни линии и пристанища на разстояние 10 км. по права въздушна линия, смѣтано отъ общинското управление до най-близкия пунктъ на трасето на линията или границата на района на пристанището, по решение на постоянния съветъ, съ заповѣдъ отъ министра на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ, се обявяватъ чрезъ „Държавенъ вестникъ“ за прѣко заинтересовани въ постройката на съответната желѣзнопътна линия или пристанище“. Въ стария текстъ на закона бѣха опредѣлени различни разстояния — 15, 20, 25 до 30 километра, споредъ населението въ градоветѣ.

Р. Маджаровъ (д. сг): За голѣмитѣ градове, главно за София. Азъ нося отговорностъ, че го прокарахъ.

А. Пентиевъ (д): Но, разбира се, това е малко непрактично, ...

Р. Маджаровъ (д. сг): Софиянци себе си натовариха.

А. Пентиевъ (д): ... макаръ че съ нареждане отъ респективното министерство ще се опредѣлятъ съответнитѣ пунктове.

Съ § 2 също се създава и новъ чл. 4, съ който се измѣня възрастта на жителитѣ отъ прѣко заинтересованитѣ общини, отъ мъжки полъ, подлежащи на временна трудова повинностъ: отъ 20 до 50 години включително, вмѣсто отъ 20 до 55 години, както бѣше по стария текстъ на закона. Това намирамъ доста основателно. Въ новия чл. 4 е казано: (Чете) „Всички жители отъ прѣко заинтересованитѣ общини, отъ мъжки полъ, способни за работа, на възраст отъ 20 до 50 години включително, подлежатъ на временна трудова повинностъ (чл. 2, буква „д“) и то само за времето, докато трае постройката, но не за повече отъ 7 години“ — както споменахъ това и по-рано.

Считамъ за нужно да направя една бележка относително еднаквото третиране при носенето на трудовата повинностъ на многочленнитѣ и малочленнитѣ семейства. Всѣки единъ отъ васъ вѣрвамъ да е слушалъ въ селата оплаквания, особено въ семейства, дето има 3—4 мъже, които трѣбва да понесатъ трудовата повинностъ. А такива въ повечето случаи биватъ по-беднитѣ семейства. Азъ считамъ, че ще бъде умѣстно, за тѣзи семейства, въ които има 3—4 мъже, трудовата повинностъ да засегне само двама души, а останалитѣ да бъдатъ освободени.

Едно отъ същественитѣ постановления въ чл. 4 е, че временната трудова повинностъ на всички държавни и общински служители и на чуждитѣ подданици задължително се превръща въ пари, като се пресмѣта по 150 л. годишно на жителъ. Новото въ това постановление е, че трудовата повинностъ на чиновницитѣ обезателно се превръща въ пари, като се пресмѣта по 150 л., когато споредъ стария законъ е казано, че когато тѣ нѣматъ възможностъ да я отбиятъ, тя се превръща въ пари, съобразно заплатата, която получава чиновникътъ.

Въ сѣщия чл. 4 е постановено, че отработилитѣ временна трудова повинностъ или заплатилитѣ такава въ пари, се освобождаватъ отъ заплащане предвидения основенъ и допълнителенъ желѣзнопътенъ данѣкъ въ чл. 2, буква и, само презъ годинитѣ, за които сѣ отработили или заплатили въ пари временната трудова повинностъ.

Съществено постановление въ законопроекта е и това, че всички чужди подданици и всички чиновници — въ това число и тѣзи по постройката на желѣзницитѣ и пристанищата — които по стария текстъ на закона се освобождаваха отъ трудова повинностъ, сега не се освобождаватъ. Това, споредъ мене, е справедливо, понеже тѣ еднакво би трѣбвало да носятъ повинността, както всички други чиновници.

Въ новия чл. 5 е посочено, кои се освобождаватъ отъ лична временна трудова повинностъ по постройка на желѣзницитѣ и пристанищата — което по-рано бѣше предвидено само въ правилника за прилагане на закона за временната трудова повинностъ по постройка на желѣзнопътни линии и пристанищата. Това, споредъ мене, е правилно.

Споредъ § 4 отъ законопроекта, чл. 6 отъ закона става чл. 13, и Дирекцията за изучаване и постройка на желѣзницитѣ и пристанищата става отдѣление. При работитѣ, които има да върши тая дирекция — изучавания и строежъ днесъ за днесъ на 16 желѣзнопътни линии и 9 пристанища — смѣтамъ, че ще бъде справедливо да си остане дирекция, а не отдѣление.

Съ § 8 отъ законопроекта чл. 10 отъ закона се заличава. Съ това се отмѣнява облагането по стария законъ съ еднокрѣтенъ данѣкъ до 20% отъ повишената стойностъ на частнитѣ имоти въ района на гаритѣ и пристанищата, вследствие на новитѣ желѣзнопътни и пристанищни постройкитѣ, въ деня на продажбата имъ или на промѣна на характера имъ. Това, споредъ менъ, е умѣстно.

Досега съществуващия законъ отъ 1927 г. е отъ 19 члена. Съ указъ, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 80, отъ 10 юлий 1929 г., отмѣнява се алинея трета на чл. 3. Съ закона за уредба и управление на българскитѣ държавни желѣзници се отмѣнява чл. 5. Съ настоящия законопроектъ се отмѣняватъ, измѣнятъ се и допълнятъ 12 члена и се прибавятъ нови 9 члена. Оставатъ неизмѣнени само 4—5 члена отъ закона за разширение на желѣзнопътната мрежа и пристанищата. Споредъ менъ, по е било умѣстно да се предложи изцѣло новъ законъ, вмѣсто да се правятъ измѣнения и допълнения, защото отъ основния законъ почти нищо не остава.

Съ това завършвамъ моитѣ бележки, като заявявамъ, че ние, парламентарната група на Демократическата партия, ще гласуваме за законопроекта, съ молба въ комисията да се разучатъ бележитѣ, които се направиха на първо четене. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ.

Министъръ С. Костурковъ: Г. г. народни представители! За утрешното заседание предлагамъ следния дневенъ редъ: (Чете)

1. Трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за устройството на сѣдилищата;
2. Второ четене законопроекта за измѣнение закона за подпомагане на розопроизводството отъ 26 августъ 1922 г.;
3. Първо четене законопроекта за измѣнение на закона за разширение на желѣзнопътната мрежа и на пристанищата — продължение разискванията;

Второ четене законопроектитѣ:

4. За измѣнение и допълнение на закона за трудовитѣ земеделски стопанства;
5. За уреждане наемнитѣ отношения;
6. За кариеритѣ;
7. Първо четене законопроекта за одобрение конвенциитѣ, приети отъ международнитѣ конференции (морски) презъ 1929 и 1930 г. въ гр. Лондонъ;
8. Първо четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание;
9. Докладъ на прошектарната комисия.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложениия дневенъ редъ отъ г. министра на желѣзницитѣ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. и 5 м.)

Подпредседатели: **Н. ЗАХАРИЕВЪ**
Н. ШОПОВЪ

Секретаръ: **Ж. ЖЕЛЯБОВЪ**

Зам.-началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. ДУКОВЪ**